

2024

JAAARVERSLAG

Waddenvereniging

WADDENVERENIGING

De Waddenvereniging komt op voor de rust, ruimte en ruige natuur van de Wadden. Uit liefde voor het kwetsbare Waddengebied, dat we willen beschermen en behouden. Dat doen we door schadelijke activiteiten te bestrijden, de natuur te herstellen en mensen te laten zien hoe bijzonder de Wadden zijn. Wij zijn een particuliere en onafhankelijke vereniging. Altijd in verbinding met de natuur én de mensen om ons heen. Met de steun van duizenden Waddenliefhebbers maken wij het verschil.

Naam

Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, beter bekend als 'Waddenvereniging'.

Bezoekadres

Noorderhaven 60
8861 AP Harlingen

Postadres

Postbus 90
8860 AB Harlingen
0517 - 493 693
info@waddenvereniging.nl
www.waddenvereniging.nl

Voor meer informatie: www.waddenvereniging.nl/meehelpen

INHOUD

JAARVERSLAG 2024

Waddenvereniging	6
Wie we zijn	6
Hoe we werken	9
Onze inzet in 2024	10
Gebiedsbescherming	12
Liefde voor het wad en duurzaam toerisme	20
Communicatie met belanghebbenden	26
Fondsenwerving	30
Organisatie	32
Ledenraad	33
Bestuur	34
Organisatie	35
Governance	36
Begroting 2024	38

FINANCIEEL VERSLAG 2024

Financieel resultaat 2024	40
Financiële positie	41
Kengetallen	42
Financieel beleid	43
Beleid ten aanzien van treasury	43
Beleid ten aanzien van beheersing risico's	43
Jaarrekening 2024	46
I Balans per 31 december 2024	47
II Staat van baten en lasten	48
III Kasstroomoverzicht	50
IV Grondslagen bij de jaarrekening	50
V Toelichting op de balans per 31 december 2024	54
VI Toelichting op de staat van baten en lasten 2024	60
Resultaatbestemming	63
Controleverklaring van de accountant	64
Ondertekening	66
Colofon	67

WIE WIJ ZIJN

De Waddenvereniging komt met 33.000 betrokken

Waddenliefhebbers op voor de rust, ruimte en

ruige natuur van de Wadden. Voor schoner water,

meer rust voor vogels en vissen, meer actie

tegen vervuiling en mijnbouw en meer ruimte

voor biodiversiteit. Voor een prachtig, rijk, uniek

Waddengebied waar we met z'n allen zo van houden.

Statutaire doelstelling

De vereniging streeft naar behoud, herstel en goed beheer van natuur, landschap en milieu en van de ecologische en cultuurhistorische waarden van het Waddengebied, waaronder begrepen het noordelijk zeekleigebied en de Noordzee, als onvervangbare en unieke natuurgebieden. De vereniging stelt zich tevens ten doel de belangstelling voor deze gebieden te bevorderen. In haar handelen gaat zij uit van het besef dat de mens een onderdeel is van het ecosysteem.

Visie

In de visie van de Waddenvereniging is het Waddengebied uniek in de wereld door de combinatie van rust, ruimte en weidsheid, met de voortdurende veranderingen in wind, land en water en de natuur die zich daar op aanpast.

Missie

De Waddenvereniging heeft als missie mensen met passie voor het Waddengebied te verenigen. Samen staan we sterk voor het behoud van het gebied met zijn rust, ruimte en ruige natuur. De Waddenvereniging wil dat mensen nu en in de toekomst dit unieke gebied kunnen beleven en gebruiken. Om dat te bereiken, bewaakt de Waddenvereniging de unieke waarden van het gebied, komt met initiatieven voor een verrijking van het gebied, verbindt mensen – jong en oud - én betreft hen bij het Waddengebied.

Onze koers

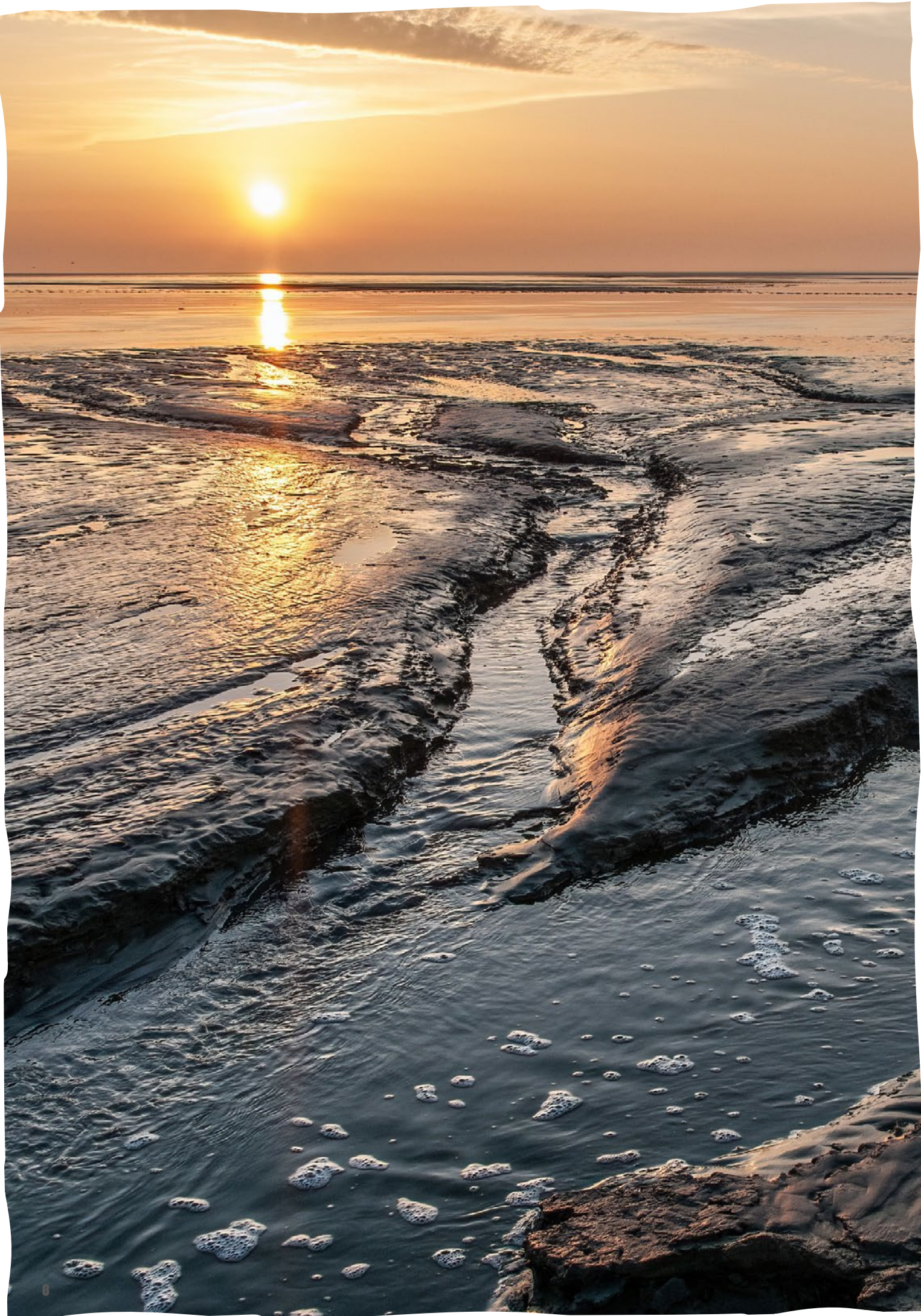
De Waddenvereniging zoekt altijd naar de verbinding. Steeds meer organisaties en ondernemers dragen de waarden van het gebied actief uit of gebruiken het als inspiratiebron. Bezoekers komen alsmaar vaker voor de beleving van de natuur, stilte, weidsheid en duisternis. Tegelijkertijd kiezen we er ook voor om duidelijk voor onze doelen en waarden op te komen en activistisch te handelen als dat nodig is, bijvoorbeeld als het gaat om het voorkomen van gaswinning en het terugdringen van schadelijke effecten door de intensieve visserij.

De vele veranderingen in en aandacht voor het gebied zorgen voor een breed werkt terrein voor de Waddenvereniging. Er zijn meer 'spelers in het spel' dan vroeger. Mede hierdoor heeft de Waddenvereniging vaak verschillende rollen. We zien onszelf regelmatig als spreekwoordelijke spin in het web, waarbij we alles in de gaten houden en daar waar kansen liggen proberen we voor het Waddengebied voordeel te halen.

In het verleden werd vaak door organisaties of overheden 'van bovenaf' bepaald wat beschermd moest worden. Daarbij werd dan voorbijgegaan aan de mensen die in het gebied wonen en werken of het gebied bezoeken. De Waddenvereniging vindt dat juist zij vaak een nuttige bijdrage kunnen leveren, omdat zij betrokken zijn bij het gebied. We zoeken daarom naar de verbinding met hen. Op die manier groeit de groep Waddenliefhebbers en ambassadeurs en kan de Waddenvereniging samen met hen opkomen voor de unieke waarden van het gebied.

HOE WE WERKEN

De Waddenvereniging volgt de ontwikkelingen in het Waddengebied op de voet. Het doel ervan is kennis te verzamelen, goed op de hoogte te zijn en te blijven van de actuele ontwikkelingen om – indien nodig - onmiddellijk in actie te komen.

We streven naar rust, ruimte en gezond water voor het gebied. Daarnaast zetten we ons in voor het verspreiden van kennis over en liefde voor de Wadden. We gaan voor een systeemverandering waarbinnen niet economische activiteiten, maar de natuur op 1 staat.

We richten ons op deze punten omdat ze hoge prioriteit hebben voor het behoud en beheer van het wad en voor de wadliefhebbers. Ook is het belangrijk om goed zichtbaar te zijn voor de buitenwereld. En te laten zien wat wij doen.

De aanwijzing in 2009 van de internationale Waddenzee als natuurlijk werelderfgoed was de kroon op het werk van alle waddenbeschermers. Unesco verleende die status niet alleen vanwege de unieke natuurwaarden. Ook de bescherming van het gebied door de overheid was volgens deze VN-organisatie op orde. Toch maakt de Waddenvereniging zich zorgen over de toekomst van het gebied. We hebben onze zorgen in kaart gebracht en omgezet in ambities. Deze zijn vastgelegd in het Meerjarenbeleidsplan 2021-2025.

ONZE INZET IN 2024

De Waddenvereniging streeft al sinds haar oprichting in 1965 twee statutaire doelen na:

1. De vereniging streeft naar behoud, herstel en goed beheer van natuur, landschap en milieu en van de ecologische en cultuurhistorische waarden van het Waddengebied, waaronder begrepen - maar niet uitsluitend - het noordelijk zeeleigebied, de Waddeneilanden, de Waddenzee en de Noordzee als onvervangbare en unieke natuurgebieden.
2. De vereniging stelt zich tevens ten doel de bevordering van de belangstelling voor deze gebieden. In haar handelen gaat zij uit van het besef, dat de mens een onderdeel is van het ecosysteem.

Het eerste doel gaat over **gebiedsbescherming**, het tweede doel over de **bevordering van de belangstelling** voor het Waddengebied. In dit hoofdstuk rapporteren wij over de resultaten op beide doelstellingen.

Voordat je gaat lezen nog even dit:

De natuur beschermen en herstellen vraagt om een lange adem. Voor veel van de veranderingen waarvoor wij strijden, geldt dat we in meer of mindere mate afhankelijk zijn van de overheid. En de overheid beweegt traag. We proberen daartegenover een aantal heel concrete verbeteringen in het gebied zelf te realiseren. In de verantwoording van onze activiteiten vind je beide elementen terug: heel concrete resultaten én kleinere processtappen.

GEBIEDS- BESCHERMING

Doel

De vereniging streeft naar behoud, herstel en goed beheer van natuur, landschap en milieu en van de ecologische en cultuurhistorische waarden van het Waddengebied, waaronder begrepen - maar niet uitsluitend - het noordelijk zeekeleigebied, de Waddeneilanden, de Waddenzee en de Noordzee als onvervangbare en unieke natuurgebieden.

Wat heeft het Waddengebied nodig?

Rust, Ruimte, Rein water en Respect voor Regels. Dat zijn voorwaarden om de natuur van het Waddengebied te beschermen en herstellen. Langs deze 4 R'en organiseren we al het werk binnen de doelstellingen van gebiedsbescherming.

1. RUST

Het Waddengebied heeft rust nodig. Zonder rust op de zeebodem kan het bodemleven zich niet ongestoord ontwikkelen. Met de blijvende verstoring van de rust door straaljagers, mijnbouw, bezoekers en scheepvaart worden vogels steeds weer verstoord en ook het leven onder water heeft hier last van.

Doelen RUST

- Zo min mogelijk **baggeren** in de Waddenzee en de effecten van baggeren zo klein mogelijk maken.
- Voorkomen dat er nieuwe **mijnbouw** in het Waddengebied gaat plaatsvinden en op de lange termijn mijnbouw in het Waddengebied helemaal stoppen.
- Een afname van bodemberoering en bijvangst door **visserij**.
- De route, aanleg en mogelijke onderhoud van **kabels en leidingen** moeten zo min mogelijk schade en verstoring aan de bodem van de Waddenzee brengen.
- **Defensie** gebruikt verschillende deelgebieden in het Nederlandse Waddengebied als oefengebied met grootschalige versturende effecten. Meer rust en ruimte voor natuurontwikkeling door het beheer en de inrichting van oefengebied aan te passen aan natuur en natuurbeleving.

Resultaten RUST

Baggeren

- **Zienswijze baggerplannen Eems**
In juni 2024 werd bekend dat de Duitse regering de vaargeul in de Eems (Emden – Noordzee) verder wil verdiepen. De Waddenvereniging wijst deze plannen af. De monding van de Eems, het Eemsestuarium, verkeert al jaren in een zeer slechte ecologische toestand. De verdieping zou een verdere verslechtering van deze toestand betekenen en in strijd zijn met de Europese milieuwetgeving. De Waddenvereniging heeft, samen met andere Nederlandse en Duitse natuur- en milieuorganisaties,

een zienswijze (onze officiële reactie) op de plannen ingediend waarin we onder meer het feit dat er geen serieus milieuvriendelijk alternatief is overwogen voor de vaargeulverdieping bekritisieren. We verwachten in de eerste helft van 2025 een reactie op de zienswijze.

- **Vaarverbinding Ameland**

De vaargeul naar Ameland is de meest gebaggeerde locatie van de Waddenzee. Vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is er een Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) bereikbaarheid Ameland opgestart. Daarnaast loopt er een traject om te komen tot een nieuwe Wadverenconcessie in 2029 voor het transport tussen het vasteland en de Waddeneilanden. De Waddenvereniging heeft zich in 2024 actief ingezet voor een duurzame en toekomstbestendige bereikbaarheidsoplossing voor met name Ameland en Schiermonnikoog die op lange termijn past bij de dynamische natuur van de Waddenzee, met een sterke afname van de baggeropgave. Dit heeft ertoe geleid dat onze input is meegenomen bij het opstellen van een Nota van Uitgangspunten, die de basis vormt van een Programma van Eisen dat in 2025 gereed komt voor de nieuwe concessieverlening voor de Friese Waddenveren.

- **Baggerproef vaargeul de Boontjes**

Samen met Rijkswaterstaat en de havenbedrijven Harlingen hebben we gewerkt aan de inrichting van een pilot om een langere periode minder te baggeren in de vaargeul Boontjes en daarbij het baggerslib verder van de onderzoekslocatie te storten. Doel van de pilot is om te zien of er een natuurlijker geulevenwicht ontstaat, zodat er uiteindelijk sprake is van een veilige en bevaarbare geul waarbij veel minder gebaggerd hoeft te worden. De pilot start op 1 januari 2025.

Mijnbouw

- **Gaswinning**

Al jaren verzetten we ons actief tegen nieuwe gaswinning onder de Waddenzee. En met succes: in maart stemde de Tweede Kamer voor een wetswijziging die vastlegt dat het vanaf 2035 bij wet verboden is om nieuwe mijnbouwprojecten onder de Waddenzee te starten.

Het Kabinet moest nog wel een besluit nemen over de lopende vergunningsaanvraag van de NAM om bij Ternaard naar gas te mogen boren onder de Waddenzee. In december liet minister Hermans van Klimaat en Groene Groei weten dat het kabinet oog heeft voor de grote bezwaren die er in de samenleving zijn tegen gaswinning onder de Waddenzee, en dat het Kabinet de intentie heeft om nieuwe gaswinning te voorkomen. De minister besloot om de NAM vooralsnog geen vergunning te verlenen, en gaat in gesprek met NAM, Shell en Exxon Mobil om nieuwe gaswinning te voorkomen. Op 1 juni 2025 moet duidelijk zijn of Minister Hermans in de gesprekken met NAM ervoor heeft gezorgd dat er geen nieuwe gaswinning komt. De Waddenvereniging vindt het jammer dat er nog geen definitief besluit is genomen, maar het is hoopvol dat het kabinet oog heeft voor de vele bezwaren die er zijn tegen nieuwe gaswinning. Hoe breedgedragen die bezwaren zijn, werd vlak voor de kerstvakantie heel zichtbaar toen de Tweede Kamer met 143 van de 150 stemmen een motie aannam om geen nieuwe gaswinning onder de Waddenzee te starten.

- **Gaswinning boven Schiermonnikoog**

Samen met onder meer het Wereld Natuur Fonds stapten we naar de rechter in een poging het gaswinningsproject boven Schiermonnikoog tegen te houden. In april 2024 stelde de rechter ons in het gelijk. Het boorplatform dat al onderweg was, mocht niet verder varen en het werk werd nog diezelfde dag stilgelegd. In juni gaf de voorzieningenrechter

in een voorlopige uitspraak toch groen licht aan het mijnbouwbedrijf ONE-Dyas. De Afdeling bestuursrechtspraak moet in een bodemprocedure alle bezwaren uitvoerig behandelen en doet daarna een definitieve uitspraak.

- **Schelpenwinning**

In juni bepaalde de rechtbank Noord-Nederland dat de provincie in 2020 geen vergunning had mogen geven voor schelpenwinning in de Waddenzee. De Waddenvereniging spande hierover al in 2020 samen met Natuurmonumenten de juridische procedure aan, omdat schelpenwinning schadelijk is voor de kwetsbare ecosystemen van het gebied. Vanwege de uitspraak van de rechter heeft de provincie in de huidige vergunde periode 2023 – 2025 geen gebieden in de Waddenzee meer opgenomen in de vergunning voor schelpenwinning. Tegen de nieuwe vergunning voor het winnen van schelpen boven de eilanden loopt echter nog wel een juridische procedure.

Visserij

- **Garnalenvisserij**

Na een impasse die bijna 1,5 jaar heeft geduurd zijn de gesprekken tussen de garnalenvissers, overheden en natuurorganisaties in 2024 weer opgestart. Het door wetenschappers opgestelde rapport over de impact van de garnalenvisserij maakte ook voor de visserij duidelijk dat er aanvullende beschermingsmaatregelen nodig zijn om het bodemleven te beschermen, vogels minder te verstoren en het aantal visuren te verminderen. Echter, de nieuwe politieke werkelijkheid zorgde voor

nieuwe vertraging in de voortgang van de gesprekken. Het is voor zowel de vissers als de natuurorganisaties moeilijk navigeren tussen enerzijds de berichten dat de vissers vrij baan krijgen en anderzijds de berichten over extra natuurmaatregelen die voortvloeien uit de evaluatie van de N2000 beheerplannen en de natuurherstelwet. Voor de Waddenvereniging is het cruciaal dat de afspraken geborgd zijn in de vergunning. Daarom houden we onze lopende procedure aan tot we overtuigd zijn van de aard en borging van gemaakte afspraken.

De meest actuele status is te vinden op de website van de Waddenvereniging: [Natuurorganisaties beëindigen gesprekken over verduurzaming van garnalenvisserij en bereiden juridische stappen voor](#)

- **€ 2 miljoen voor natuurherstel in gesloten gebieden**

In 2022 werden er twee grote gebieden in de Waddenzee gesloten voor de garnalenvisserij. Om de natuurlijke ontwikkeling in deze gebieden goed te kunnen volgen is monitoring van de ontwikkeling van het bodemleven gewenst. De Waddenvereniging, ondersteund door het Waddenfonds, heeft in 2024 hierover gesprekken gevoerd met als uitkomst dat er door het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en Rijkswaterstaat een bedrag van 1 miljoen euro beschikbaar is gesteld, een bedrag dat door het Waddenfonds is verdubbeld. In 2025 wordt een projectaanpak geschreven zodat snel kan worden gestart met de monitoringswerkzaamheden.

Defensie

- De Rechtbank Noord-Nederland vernietigde in november de natuurvergunning die Defensie in 2022 kreeg voor militaire oefeningen op de Vliehors. Defensie mag hierdoor niet meer onbeperkt vliegen en schieten op de Vliehors Range. De Waddenvereniging begrijpt dat het doen van militaire oefeningen voor Defensie noodzakelijk is. Daarom blijven we in gesprek met Defensie. We onderzoeken gezamenlijk hoe en waar we de natuur kunnen ontzien, door in de kwetsbare periodes geen gebruik van de Vliehors te maken. Ook zijn we in gesprek over de uitbreidingsbehoefte van Defensie in het Waddengebied.

Defensie heeft aangegeven in hoger beroep te gaan tegen de vernietiging van de natuurvergunning. De Waddenvereniging is in gesprek met Defensie om dit hoger beroep te voorkomen en te zorgen voor een passende natuurvergunning waarin rekening gehouden wordt met de kwetsbare natuur.

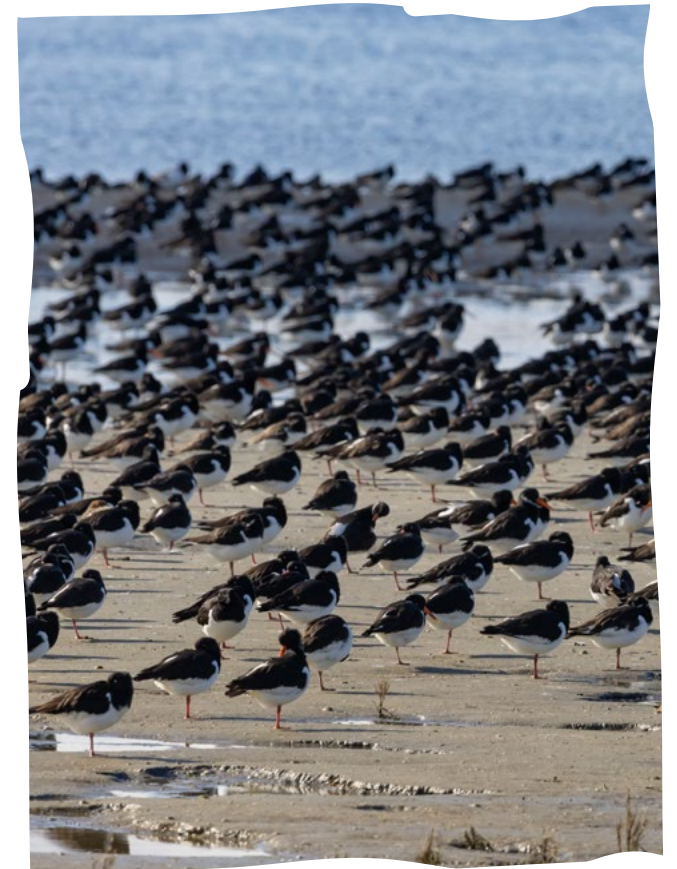
De Waddenvereniging is mede-eiser in een zitting tegen de verleende natuurvergunning voor Vliegbasis Leeuwarden, samen met een lokale afdeling van Milieudefensie, Natuurmonumenten, It Fryske Gea en de Friese Milieufederatie.

Project Wij en Wadvogels

- Stenden hogeschool (ETFI) heeft in opdracht van de Waddenvereniging op diverse locaties in het Waddengebied onderzoek gedaan naar de effectiviteit van inrichtingsmaatregelen voor het zo goed mogelijk kunnen beleven van vogels met zo min mogelijk verstoring. De meerjarige eerste fase van dit onderzoek is zo goed als afgerond. Alle rapportages zijn opgeleverd. Begin 2025 zal er enkel nog een overkoepelend rapport worden gemaakt. In 2025 wordt fase II van Wij en Wadvogels gestart, waar wederom op diverse locaties effectiviteitsonderzoeken uitgevoerd gaan worden door Stenden Hogeschool (ETFI) in opdracht van de Waddenvereniging en in overleg met de Vogelbescherming.

In 2024 hebben we weer trainingen gegeven aan ondernemers die eerder de trainingen Waddenzee Werelderfgoed en Wadvogels volgden. We hebben ondernemers geleerd over de waarden van Werelderfgoed Waddenzee en van kennis voorzien om hun gasten te wijzen op broedgebieden en de noodzaak om de rust te bewaren. Ook hebben we een bijscholing gegeven voor ondernemers die eerder deze training hebben gevolgd. We zijn naar de Dollard gegaan met vogelkenner Meinte Engelmoer om daar op twee plaatsen vogels te kijken en uitleg te horen over de soorten en hun trekroutes. Verder hebben

we vier groepen van dertig studenten ontvangen in de Havenboet in Den Oever en hun verteld over de trekroute van de wadvogels en hun behoefte aan een rustige plek om bij te komen en te foerageren.

2. RUIMTE

De Waddenzee heeft ruimte nodig. De zee is in de afgelopen decennia ingesnoerd en er zijn nauwelijks nog plekken over waar zoet water zich kan mengen met zout zeewater. Terwijl die plekken juist zo nodig zijn voor herstel van de biodiversiteit. De harde grens tussen zee en binnenwater zorgt voor aantasting van de doortrek- en kinderkamerfunctie van de Waddenzee voor vis.

Doelen RUIMTE

- Meer ruimte en mindere menselijke invloeden in de **Eems** om een goede staat van instandhouding te bereiken, zodat de natuur zich weer kan herstellen en het estuarium zijn natuurlijk functie voor dieren kan vervullen (o.a. voedselaanbod en migratiemogelijkheden)
- Herstel en ontwikkeling van **zoet-zoutovergangen** en brakwatergebieden in oude zeearmen (Lauwersmeer, Amstelmeer, IJsselmeer) voor vismigratie en natuurherstel

- Meer ruimte voor de Waddenzee realiseren binnen bestaande **dijkversterkingen** langs de Waddenzee en de kwaliteit en kwantiteit van het habitatype vergroten.

Resultaten RUIMTE Eems

- **Baggeren Delfzijl**
We zijn al een tijd in gesprek met Groningen Seaports en Rijkswaterstaat over hun baggervergunningen voor de haven Delfzijl en de vaargeul daarheen. De natuurvergunningen hiervoor zijn op 1 mei 2023 verlopen. Toen in oktober voor de tweede keer een gedoogvergunning werd afgegeven aan Rijkswaterstaat, besloten we met andere natuur- en milieuorganisaties een brief te sturen aan het ministerie van LNV om aan te dringen op snelle en goede vergunningverlening.

Zoet-zoutovergangen

- **Lauwersmeer zoet-zoutverbinding**
We hebben er in 2024, met aandacht voor alle stakeholders, aan gewerkt om te zorgen dat de Programmatische Aanpak Grote Water gelden (10 miljoen euro voor de voorverkenningfase) daadwerkelijk met ambitie ingezet gaan worden. Dankzij de actieve verbindende rol van de Waddenvereniging kunnen we door met het werken aan de verbinding van Waddenzee en Lauwersmeer.

- **Project Vissen voor Verbinding**
Op 19 december 2024 vond het symposium ‘Waddenzee, Lauwersmeer en beken verbonden’ plaats. De samenwerkende water- en natuurbeheerders, sportvisserij, provincie Groningen en natuurorganisaties presenteerden hier de resultaten van het project Vissen voor Verbinding. Ook werd er vooruit gekeken naar de vervolgstappen in de verkenning door het Programmatische Aanpak Grote Wateren. Het was een goed bezocht symposium met rond de 100 deelnemers. Dit symposium was voor de Waddenvereniging de afronding van dit project. De projectwebsite blijft de komende 5 jaar nog in beheer van de Waddenvereniging.
- **Internationale Conferenties Vis en Vismigratie**
In maart vonden twee internationale conferenties met het thema vis en vismigratie plaats: de Free Flowconferentie en de Wadden Sea Swimway Conferentie. De Waddenvereniging was intensief betrokken bij de organisatie. Het was een prachtig podium om het project Vismigratierivier en de projecten Waddentools Swimway en Vissen voor Verbinding te etaleren. Dit is vooral gedaan door bezoeken te brengen aan de projecten op de excursiedag met deelnemers van beide conferenties. Zo organiseerden we een excursie naar de kwelders op Schiermonnikoog, naar het NIOZ op Texel, naar de Vismigratierivier op de Afsluitdijk en langs de trekroute van de zeeforel (project Vissen voor Verbinding). De betrokken wetenschappers presenteerden de resultaten van het Swimway project en het project Vissen voor Verbinding. De

Waddenvereniging en de Waddenacademie hebben het project Vismigratierivier toegelicht. In totaal hebben ruim 700 experts deelgenomen aan de conferenties en excursies.

- **Natuurherstel: project Riffen vol Reuring**
Op 1 juli 2024 is het project Riffen vol Reuring gestart, een samenwerking van Waddenvereniging, Rijkswaterstaat, de Rijksuniversiteit Groningen en Hogeschool Van Hall Larenstein. Met dit project verrijken we de Afsluitdijk door rifstructuren te plaatsen op de teen van de dijk en dragen we bij aan het herstel van de onderwaternatuur van de Waddenzee. Naar verwachting kunnen we de eerste riffen in het najaar van 2025 plaatsen. Daarnaast onderzoeken we met dit project hoe we mensen kunnen betrekken, verbinden, activeren en verwonderen bij het herstel van de natuur van de Waddenzee.

Dijkversterking

- **Koehool –Lauwersmeer (1DYK)**
Het voorkeursalternatief voor de versterking van de dijk tussen Koehool en Lauwersmeer is op meerdere plaatsen een groene dijk die ruimtebeslag legt op de Waddenzee. De Waddenvereniging wil voorkomen dat de Waddenzee nog kleiner wordt. Samen met agrarische stakeholders, natuurpartijen en Wetterskip Fryslân zoeken we naar compensatie aan de (Noord)westkant van het Lauwersmeergebied. Dit kan voor de Waddenvereniging alleen als optie gelden als het Wadden-ecosysteem erop vooruitgaat in zowel kwaliteit als kwantiteit.
- **Samenwerking Hoog Water Bescherming Programma en Programmatische Aanpak Grote Wateren**
De Waddenvereniging is betrokken bij het samenwerkingstraject van deze 2 (delta) programma's. Waar dijkversterkingen eerst sober en doelmatig gebouwd moesten worden, is nu het motto: bodem, water en ecosysteem sturend. De Waddenzee is als pilot aangewezen, We kijken met een integrale blik naar de komende dijkversterkingstrajecten waarbij een grote plus voor het Waddenzee ecosysteem, kwantitatief en kwalitatief, het uitgangspunt is.
- **Project Holwerd aan Zee stopt**
De Stuurgroep van Holwerd aan Zee heeft besloten de ontwikkeling van het project Holwerd aan Zee niet verder door te zetten. Voor natuurorganisaties een teleurstelling. ‘Dit was een revolutionair project met groot draagvlak in de streek. Dat deze unieke stap voor vogels, natuur en mensen niet genomen wordt, zien we als een gemiste kans,’ aldus Vogelbescherming Nederland namens de natuurorganisaties in een publieke reactie. Met het project is ook een grote toekenning van de Postcodeloterij gemoeid. Er wordt gekeken hoe dit geld nu op een andere manier besteed kan worden.

3. REIN WATER

De Waddenzee heeft schoon en gezond water nodig. Op dit moment voldoet de Waddenzee bij verre niet aan de gestelde ecologische toestand die in de Kader Richtlijn Water (KRW) wordt voorgeschreven. Gezond water is essentieel voor alle organismen (dieren, planten en mensen) in de Waddenzee. Ook de waterkwaliteit en beschikbaarheid van zoet water spelen hierbij een rol.

Doelen REIN WATER

- Het voorkomen van meer milieuvreemde stoffen in water en bodem van de Waddenzee door preventieve maatregelen.
- Het terugdringen van bestaande vervuiling.

Resultaten REIN WATER

Project CleanUpXL

- Op 1 januari 2024 was het **vijf jaar geleden** dat containerschip MSC Zoe honderden containers in zee verloor, met een milieuramp in het Waddengebied als gevolg. Vanuit het project CleanUpXL staan we dit jaar stil bij dit wrange jubileum. In januari ging de documentaire ‘Waddenzooi’ in première en traptten we een campagne af die was gericht op de hele keten van vervuiling; overheden, producenten, reders en consumenten. We stellen de kritische vraag: wat gaan we doen met die zooi in de zee?
- Een mooie **doorbraak op juridisch vlak** was dat informatie over verloren lading die in zee belandt, voortaan wordt beschouwd als milieu-informatie en daarom openbaar moet worden gemaakt. Waar de overheid in eerste instantie terughoudend was in het verstrekken van informatie over de verloren lading van de MSC Zoe, werd dit jaar na een WOO- verzoek de Master Target Lijst vrijgegeven, een lijst met sonarbeelden die de reder MSC naar aanleiding van de ramp heeft gemaakt van 6000 objecten die op de zeebodem liggen. Goed nieuws, want zo konden we dit jaar al gericht zoeken tijdens onze opruimacties met bergers en duikers op zee.
- We hebben binnen dit project tot en met 2024 de zee al van **ruim 300.000 kilo afval** verlost. www.cleanupxl.nl/zooizee
- Daarnaast is vanaf 2026 het voor elke kapitein **verplicht om direct te melden wanneer er containers overboord** zijn geslagen. Deze meldplicht is gericht aan schepen die in de buurt varen en aan de dichtstbijzijnde kuststaat.

Vervuiling

- Ondanks het feit dat de waterkwaliteit van de Waddenzee slecht is, worden er nog steeds afvalstoffen in geloosd. De Waddenvereniging werkt samen met partijen om de lozingen zoveel mogelijk te stoppen. De Waddenvereniging heeft zienswijzen ingediend tegen het ontwerpbesluit van Nedmag en tegen het ontwerpbesluit van Friesland Campina. Via Statenvragen over vervuiling door Nedmag blijkt dat de Provincie Groningen opdracht heeft gegeven aan de omgevingsdienst om voorschriften aan de oude vergunning toe te voegen, zodat zo snel mogelijk milieuverbeteringen worden bereikt voor zowel lucht- als waterkwaliteit.

Friesland-Campina Bedum loost niet enkel afvalwater met meststoffen als stikstof en fosfaat, maar ook chemicaliën in de Waddenzee. Dit blijkt uit de nieuwe concept-vergunning. Het warme afvalwater wordt op een droogvallende wadplaat geloosd. Dit lozen van warm water heeft vermoedelijk een verstorend effect op de wadplaat en het bodemleven.

- Tegen een watervergunning van Nobian voor het lozen van koelwater op de Waddenzee hebben we een **bezwaarschrift ingediend**. Tijdens de hoorzitting hebben we met Nobian afgesproken om in het nieuwe jaar te bekijken of we vervuiling kunnen terugdringen.
- En we bundelden onze krachten om meer te kunnen bereiken ten behoeve van de **waterkwaliteit**. We probeerden het probleem van de waterkwaliteit te agenderen. Bijvoorbeeld doordat we een lezing gaven in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam. We hebben gesprekken gehad met Vereniging Waterbedrijven in Nederland, Unie van Waterschappen en ABN AMRO Bank. Veel bedrijven hebben geen idee dat zij met hun afvalwaterlozingen straks mogelijk op slot gaan, wanneer hun normen niet voldoen.

4. RESPECT VOOR REGELS

De Waddenzee heeft goede naleving van bestaande regels en wetten nodig. Er zijn wetten, regels en verdragen die het Waddengebied op papier heel goed beschermen. Helaas werkt het anders in de praktijk. Elke vierkante centimeter natuur moet bevochten of juridisch afgedwongen worden en de controle en handhaving is niet op orde.

Doelen RESPECT VOOR REGELS

- De Waddenzee heeft een helder, geborgd **natuurbeleid** over wat er wel en niet kan. De doelen van de herstelwet natuur zijn hier juridisch in geborgd.
- Het **beheerplan** N2000 Waddenzee geeft via maatregelen en voorschriften dwingend richting aan meer natuurherstel in de Waddenzee.
- Met de **Unesco** verklaring en de evaluatie van het Natura 2000 beheerplan is duidelijk geworden dat de bescherming van het Waddengebied onvoldoende is. We zorgen voor een hoger beschermingsniveau in lijn met de vereisten van het Unesco-verdrag.
- We dwingen de **naleving** van bestaande wet- en regelgeving af via juridische procedures.
- **Monitoring** van de natuur onder water moet op hetzelfde niveau zijn als boven water.

Resultaten RESPECT VOOR REGELS

- **Beheerplan Natura-2000 Waddenzee**
Begin januari verscheen de evaluatie van het Beheerplan Natura-2000 Waddenzee. Hieruit komt een pijnlijk beeld naar voren: het gaat niet goed met de beschermde natuur van de Waddenzee. Een belangrijke reden hiervoor is dat de Nederlandse overheid zélf haar eigen beschermingsdoelen in de weg zit door vergunningen af te geven voor schadelijke activiteiten.
- **Publicatie rapport Europese- en internationaalrechtelijke status van de Waddenzee**
Naar aanleiding van de publicatie van dit rapport blijkt hoe goed de Waddenzee is beschermd op papier, met ontzettend veel verschillende verdragen en afspraken. Helaas moeten we tot de conclusie komen dat onze eigen overheid deze gemaakte afspraken niet of nauwelijks nakomt. Dat is de reden geweest om juristen een onderzoek te laten doen naar de haalbaarheid van een juridische stap, bijvoorbeeld via civielrecht, om onze overheid te dagen omdat ze verzuimen hun eigen regelgeving na te leven. Een eerste versie van het onderzoek is “gepeerreviewd” door ervaren juristen.

- **Zorgen over Waddenzee in World Heritage Report 2024**
In juni verscheen ook het ‘World Heritage Report 2024’. Een rapport waarin maatschappelijke organisaties over de hele wereld beschrijven welke zorgen er zijn voor het behoud en de bescherming van werelderfgoederen. In het rapport is ook aandacht voor de Waddenzee. Een opvallende rode draad in het rapport is dat enerzijds nationale overheden wereldwijd hard hun best willen doen om de werelderfgoedstatus te krijgen, maar, als die prestigieuze status eenmaal toegekend is, het ze aan politieke wil en daadkracht ontbreekt om een werelderfgoed ook daadwerkelijk te beschermen en behouden. Nationale regeringen verzaken wanneer bewoners of lokale overheden aandringen op bescherming van een bestaand werelderfgoed. Dit is helaas ook hoe de Nederlandse regering al jarenlang omgaat met de Waddenzee.
- **Het Groene Verkiezingsdebat**
Op dinsdag 4 juni 2024, twee dagen voor de verkiezing voor het Europees Parlement in Nederland, kruisten zes Europese topkandidaten de degens in Den Haag over politieke plannen die alles te maken hebben met het behoud van de Waddenzee. De Waddenvereniging nam samen met andere natuur- en milieuoorganisaties het initiatief voor dit debat. Daarnaast hebben we onze achterban helpen kiezen door het dashboard van het Wereld Natuur Fonds te delen over ‘groen’ stemgedrag.
- **Historisch besluit voor Europese natuur**
Op 17 juni heeft de Europese Milieuraad de Natuurherstelwet (NHW) goedgekeurd, waarmee een belangrijke stap is gezet in de bescherming van natuur en klimaat in Europa. De wet werd aangenomen met steun van een meerderheid van 20 lidstaten. De Waddenvereniging heeft in de maanden voorafgaand aan het besluit deelgenomen aan overkoepelende campagnes en acties om het belang van de natuurherstelwet te onderstrepen. De resultaten van de stemming zullen ons gaan helpen in het beschermen van de Waddenzee. Het Rijk (met het Ministerie van LNVN voorop) heeft 2 jaar de tijd om een Nationaal Natuurherstel Plan te schrijven waarin de uitwerking van de Natuurherstel Wet wordt vormgegeven. Vanuit de landelijke natuurpartijen is een werkgroep actief waar we LNVN gaan helpen met en controleren bij het schrijven van het Nationaal Natuurherstel Plan. De Waddenvereniging zit in de kerngroep en we staan samen met Stichting de Noordzee, Natuurmonumenten en de Vogelbescherming aan de lat voor de kustwater en mariene paragraaf.
- **Groene organisaties werken structureler samen**
Extra gemotiveerd door het hoofdlijnenakkoord en het regeringsprogramma van Kabinet Schoof (waarin minder aandacht voor de natuur is) besloten de

Nederlandse groene organisaties structureel meer, beter en vaker samen te werken. Landelijk werd dit uitgewerkt in zogenaamde ‘topprioriteiten’. De Waddenvereniging is en blijft bij zowel het uitwerken als het uitvoeren van die hechtere samenwerking betrokken.

- **Monitoring: Project Waddentools Swimway**
Binnen het project Waddentools Swimway Waddenzee onderzoeken vijf promovendi en een postdoc hoe vissoorten de Waddenzee gebruiken en wat er vanuit beheer en beleid verbeterd kan worden om de onderwaternatuur beter te beschermen en te verbeteren. Kortom, hoe zorgen we voor goede beheermaatregelen die vissen verder helpen in hun bestaan?

In 2024 zijn er diverse artikelen gepubliceerd, heeft een van de promovendi haar onderzoek afgerond en een andere promovendus zijn onderzoek ingeleverd. Rijkswaterstaat neemt het aangepaste Swimway Receiver Netwerk dat een promovendus in haar onderzoek gebruikte de komende jaren in beheer. Ook laten zij extra vissen van zenders voorzien. Zo vergroot Rijkswaterstaat het inzicht in hoe vissen de Waddenzee gebruiken. Daarnaast wil Rijkswaterstaat meer leren over de inrichting en het beheer van zoet-zoutovergangen voor trekvis.

De lijst met opgeleverde publicaties staat op de Swimway website: [Publicaties - Swimway](#)

In maart 2025 is er een eindsymposium waar de uitkomsten van alle onderzoeken worden gepresenteerd. Het project Waddentools Swimway loopt nog tot 1 juli 2025.

LIEFDE VOOR HET WAD

Het Waddengebied staat onder grote druk. Om het Waddengebied ook voor de toekomst te kunnen behouden, is het belangrijk dat een groeiende groep Nederlanders zich bewust is van het belang van de Waddenzee en het nodig vindt dat het Waddengebied wordt beschermd. We dragen de unieke waarden van de Waddenzee daarom actief uit en zetten ons in voor kennisvergroting over het gebied. Dit vanuit de overtuiging dat wanneer mensen de Wadden leren kennen en waarderen, dit het draagvlak vergroot voor de bescherming ervan.

De Waddenvereniging verbindt mensen – jong en oud – bij het Waddengebied. Dat doen we op drie manieren:

1. **Beleven:** De Waddenvereniging neemt al sinds haar oprichting mensen mee naar het Waddengebied. Dit gebied laten beleven en daarbij stilstaan bij het belang van de Waddenzee op wereldschaal, is de beste manier om de liefde voor het wad te vergroten. De Waddenvereniging biedt activiteiten en excursies aan waarbij we laten zien hoe bijzonder de waddennatuur is die om onze bescherming vraagt. Regelmatig motiveren we deelnemers om zelf de handen uit de mouwen te steken om de waddennatuur te beschermen.
2. **Voorlichten:** We zijn ons bewust van de druk op het Waddengebied door toerisme en realiseren ons dat niet voor iedereen een bezoek aan het gebied vanzelfsprekend is. Ook buiten het Waddengebied geven we voorlichting en laten we mensen kennismaken met de unieke Wadden zonder dat ze ernaar hoeven af te reizen. Vanuit de verwondering over de unieke natuur, maken we hen bewust over de kracht en kwetsbaarheid van de Wadden én roepen we op om vooral de liefde voor de Wadden te delen.
3. **Gastheerschap:** De Waddenvereniging investeert in het aanbieden van kwalitatief hoogstaande trainingen. Zowel voor haar eigen wadgidsen, als voor externen. Steeds meer organisaties en ondernemers willen de waarden van het Waddengebied actief uitdragen. De Waddenvereniging biedt hiervoor speciale trainingen aan. Na de training kunnen ondernemers aan hun gasten overbrengen hoe je van de unieke natuur van de Wadden kunnen genieten, zonder die onnodig te verstoren.

Als je voelt wat er op het spel staat, zul je eerder geneigd zijn om de Wadden te beschermen tegen schadelijke activiteiten. Daarmee dragen alle activiteiten die we doen binnen 'Liefde voor het wad' in belangrijke mate bij aan het behalen van het eerste deel van onze statutaire doelstelling: behoud, herstel en goed beheer van het Waddengebied.

Duurzaam toerisme

De Waddenvereniging is zich ervan bewust dat toerisme en recreatie ook een drukfactor is in het gebied, samen met andere factoren die de (cumulatieve) druk vergroten. Daarom onderschrijft de Waddenvereniging de trilaterale duurzaam toerisme strategie, in samenwerking met Waddenlanden Duitsland en Denemarken. Een geleidelijke toename van met name het kleinschalig toerisme, gericht op cultuur en natuur, passend bij de te beschermen kernkwaliteiten van het Waddengebied, kan positief uitwerken op zowel economie en leefbaarheid als de bescherming van de unieke waarden van het Werelderfgoed Waddenzee. Immers, als mensen die leren kennen en waarderen zullen ze ook het belang van bescherming daarvan inzien. Tegen een ongebreidelde groei van het toerisme en vormen van recreatie die niet passen bij de aard het Waddengebied blijft de vereniging zich verzetten.

Liefde voor het wad: Beleven

- In de zomermaanden bieden wadgidsen van de 'Werkgroep Excursies' excursies aan op Texel en Terschelling. **In totaal gingen er 3706 bezoekers aan deze eilanden met ons mee.** Nieuw dit jaar was dat we een Duitstalige agenda hebben aangeboden voor gasten op Texel. Dat resulteerde in **584 Duitse excursiedeelnemers**. Buiten het seizoen namen de gidsen nog eens ruim **145 mensen** mee het wad of strand op tijdens **4 activiteiten**.
- Elk jaar wordt met de Dag van het Wad de verjaardag van de Waddenzee als Unesco Werelderfgoed gevierd. Ter ere van de vijftiende verjaardag pakten we dit jaar groots uit en boden we samen met Visit Wadden en ondernemers in het Waddengebied op **15 locaties verspreid over het hele Waddengebied** een Ontbijt op de Dijk aan. Op elke locatie was een medewerker van de Waddenvereniging aanwezig om te vertellen

en te laten zien hoe bijzonder ons enige natuurlijke Werelderfgoed in Nederland is. **750 mensen** schreven zich in voor een plekje aan een van de ontbijttafels.

- De Waddenvereniging was dit jaar **partner bij verscheidene evenementen**, zoals het filmfestival Naar de Wildernis van Podium Vlieland, wandeltocht de Fjoertoer op Terschelling en de Slachtemarathon. Tijdens de evenementen werd informatie getoond over Werelderfgoed Waddenzee en de Waddenvereniging. Daarnaast boden we presentaties en excursies aan voor deelnemers aan deze evenementen. Tijdens de Slachtemarathon lieten we deelnemers aan de route kennismaken met zes wadvogels met een code naar onze website voor een soundscape. Dit konden we doen dankzij het project Wij & Wadvogels.

- In samenwerking met Eco Safari Terschelling bieden we op dit eiland Jut Safari's aan, waarbij deelnemers met een elektrische wagen naar een plek op het eiland rijden waar ze afval opruimen. Onderweg krijgen ze informatie over Werelderfgoed Waddenzee. In 2024 boden we deze kleinschalige activiteit **20 keer** tijdens schoolvakanties (mei-, zomer- en herfstvakantie) aan en deden er in totaal **136 eilandbezoekers** mee. De activiteit is onderdeel van het project Jut van de Waddenvereniging.
- Langs de hele kust, van Zeeland tot aan de Waddeneilanden, kon iedereen op 23 maart **schelpen tellen**. De Waddenvereniging sloot zich hierbij aan en bood in samenwerking met IVN en de Milieujutter Terschelling een excursie aan met een telformulier en schelpenzoekkaart.
- We hebben drie keer aandacht besteed aan het **project Waddengastronomie**: wadlopers, studenten en eigen medewerkers mochten proeven van hapjes op basis van 150 jaar oude recepten en kregen uitleg over wat er (niet) bekend is over de eetgewoonten van vroegere wadbewoners en voedsel uit de streek.
- In samenwerking met ondernemers in het Waddengebied boden we in 2024 een aantal **unieke Werelderfgoedexcursies en thema-excursies** aan waarbij we bezoekers het Unesco Werelderfgoed lieten beleven én de bewustwording over de bijzondere natuurwaarden vergrootten. We organiseerden droogvaltochten, schemer-zeiltochten, de vijfdaagse zeiltocht Rottum Express, een excursie naar de coupure van de Vismigratierivier, duisternistochten, een WaddenWalvis-expeditie en een lepelaar-excursie. Ook werkten we mee aan een donkerte-weekend op Terschelling.
- De Waddenvereniging ontvangt steeds meer verzoeken van scholen, bedrijven en groepen voor een betekenisvolle activiteit. Speciaal voor groepen vanaf 10 personen zijn we dit jaar **begonnen met het aanbieden van betekenisvolle activiteiten op maat**. We richten ons op activiteiten waarbij mensen een verschil kunnen maken voor het Waddengebied, of waarmee we de bewustwording voor het belang van bescherming van de Wadden actief vergroten. We organiseerden cleanups voor personeel van Univé, Bever en SMBC Aero Engine Lease B.V en gaven een binnen- én buitencollege over klimaatverandering

aan 16 trainees van Rijkswaterstaat. Met het bedrijf Aminola gingen we op wadexpeditie, inclusief cleanup en werelderfgoededucatie en ook voor leerlingen van de IMC Weekendschool organiseerden we een excursie en cleanup.

- Mede naar aanleiding van de ramp met de MSC Zoe is de Waddenvereniging regelmatig betrokken bij **activiteiten om de waddennatuur op te ruimen**. De Waddenvereniging biedt – vaak vanuit de eigen projecten Jut en CleanUpXL – begeleiding tijdens opruimacties en bevordert de kennis en het bewustzijn over de gevolgen van afval in de natuur. Zo was in februari de 32e editie van het Milieujutten op Terschelling dat wordt georganiseerd door Stayokay in samenwerking met de Waddenvereniging. Wadgidsen begeleidden een week lang opruimacties over het hele eiland en we hielden lezingen, onder meer over plastic afval in zee. In totaal deden er 54 bezoekers mee aan het Milieujutten en werd er meer dan duizend kilo troep opgeruimd.
- De aanvraag voor het meerjarige programma Wad Gaat Om werd in oktober door het Waddenfonds toegekend. Voor deze **integrale systeemaanpak van het plasticprobleem in de Waddenzee** gaan we samenwerken in een grote coalitie van partijen en pakken we het probleem van plasticvervuiling van alle kanten aan. De Waddenvereniging gaat zich vooral inzetten binnen het werkpakket Opruimen. In december werd gestart met een gezamenlijke kick-off met alle projectpartners op Terschelling.

Liefde voor het wad: Voorlichten

- Regelmatig beantwoordt de Waddenvereniging vragen via scholieren/ studenten, geven we **gastlessen en presentaties** en zijn we aanwezig bij **evenementen** die passen bij de waarden van de Waddenzee en waar we voor staan als Waddenvereniging. Zo waren we onder andere aanwezig op de Klokhuis Werelderfgoeddag, een groots event van Unesco Nederland en het tv-programma Klokhuis in de Van Nelle fabriek te Rotterdam. Meer dan 5000 kinderen genoten van de activiteiten die alle 13 werelderfgoed-sites van Nederland aanbieden. De Waddenvereniging plaatste zes grote vogels en kinderen leerden spelenderwijs welke vogels wat eten en hoever ze moeten vliegen om de Waddenzee te bereiken.
- In 2024 bracht de Waddenvereniging 4x het magazine **WADDEN** uit dat in een oplage van zo'n **30.000 per keer** werd verspreid. Alle leden ontvingen het magazine, daarnaast werd het magazine ingezet tijdens activiteiten. Dit jaar waren de thema's 'Natuurlijk schoon', 'De kracht van verbinding', 'Bron van inspiratie' en 'Kwetsbare rust'. Artikelen uit het magazine werden ook op andere kanalen gedeeld.

- Via al onze kanalen (Website, WADDEN, nieuwsbrief, socials media) delen we kennis over de waarden van het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee, laten we de schoonheid van de Wadden zien en ervaren en staan we stil bij het belang van het gebied op wereldschaal. In 2024 deden we dat onder meer door het delen van interessante artikelen en indrukwekkende foto's en filmbeelden van de waddennatuur.
- De driedelige mini-docuserie 'Het wad op' ging op **15 november in première op het Noordelijk Film Festival**. De serie – die in opdracht van de Waddenvereniging door de filmmakers van Jester & Wylde werd gemaakt – gaat over hoe ons gedrag vaak ingaat tegen de karakteristieke dynamiek van het natuurlijke gebied. Waar wij rechtdoor willen, vraagt de slenk om een kronkeling. Waar wij een harde grens neerzetten, is een zacht verloop essentieel voor het behoud van de natuurwaarden. Gasboringen trekken letterlijk de bodem onder miljoenen trekvogels vandaan en schelpdieren verstikken in de bagger door onze vaargeulen. Wat kunnen we leren van het landschap? Blijven we tegen de stroom ingaan, of gaan we meebewegen op het natuurlijke ritme van de Wadden? De afleveringen zullen in 2025 op verschillende gelegenheden binnen én buiten het Waddengebied getoond worden aan een breed publiek.

- Door het jaar heen gaven we voorlichting en presentaties aan diverse groepen, van vrouwenclub tot studenten. Op aanvraag verzorgden we een presentatie over de Waddenzee. In overleg met de groepen lag de nadruk op Werelderfgoed, op vogels of op verstoring in het algemeen.

Liefde voor het wad: Gastheerschap

- Op 12 en 13 april volgden de gidsen van de Waddenvereniging een **tweedaagse training ter voorbereiding op het excursieseizoen**. Ook alle wadgidsen van de Werkgroep Excursies volgden hun jaarlijkse scholing op Texel en Terschelling.
- Binnen het project Wij & Wadvogels verzorgden we dit jaar twee keer een **tweedaagse training**: in april één in Den Helder en één in Harlingen. Deze training is een verplicht onderdeel binnen het **Ambassadeursprogramma Werelderfgoed Waddenzee** dat aangeboden wordt door Visit Wadden. In 2024 krijgen **14 enthousiaste ondernemers** hun certificaat. Hiermee komt het **totaal aantal ambassadeurs op 92**. Een overzicht van alle ambassadeurs is te vinden op de website van Visit Wadden.

- De aanvraag Gastheerschap Waddenbreed werd dit jaar door het Waddenfonds toegekend. Doel is om het gastheerschap in het Waddengebied op een uniforme manier vorm te geven en overal in het werelderfgoed eenzelfde verhaal te vertellen. Hiervoor gebruiken we de door Interpret Europe en Unesco ontwikkelde methode 'Heritage Interpretation', waarbij de **nadruk meer op beleven** ligt in plaats van het delen van heel veel kennis. We gaan hierin zoveel mogelijk gidsen en gastheren opleiden. In november startte het programma met een kick-off met alle partners.
- We richtten ons vooral op plekken waar al mensen zijn en leveren regelmatig een bijdrage aan bestaande publiekslocaties. Ook zoeken we aansluiting bij nieuwe publiekslocaties, zoals het Werelderfgoedcentrum (WEC) in aanbouw in Lauwersoog. Als pilot voor de toekomstige samenwerking vanuit deze plek organiseerden we samen met het WEC de excursies 'Schier oneindig Wad', de droogvaltocht 'Gezonde Getijden' en de excursie 'Van Zoet naar Zout'.

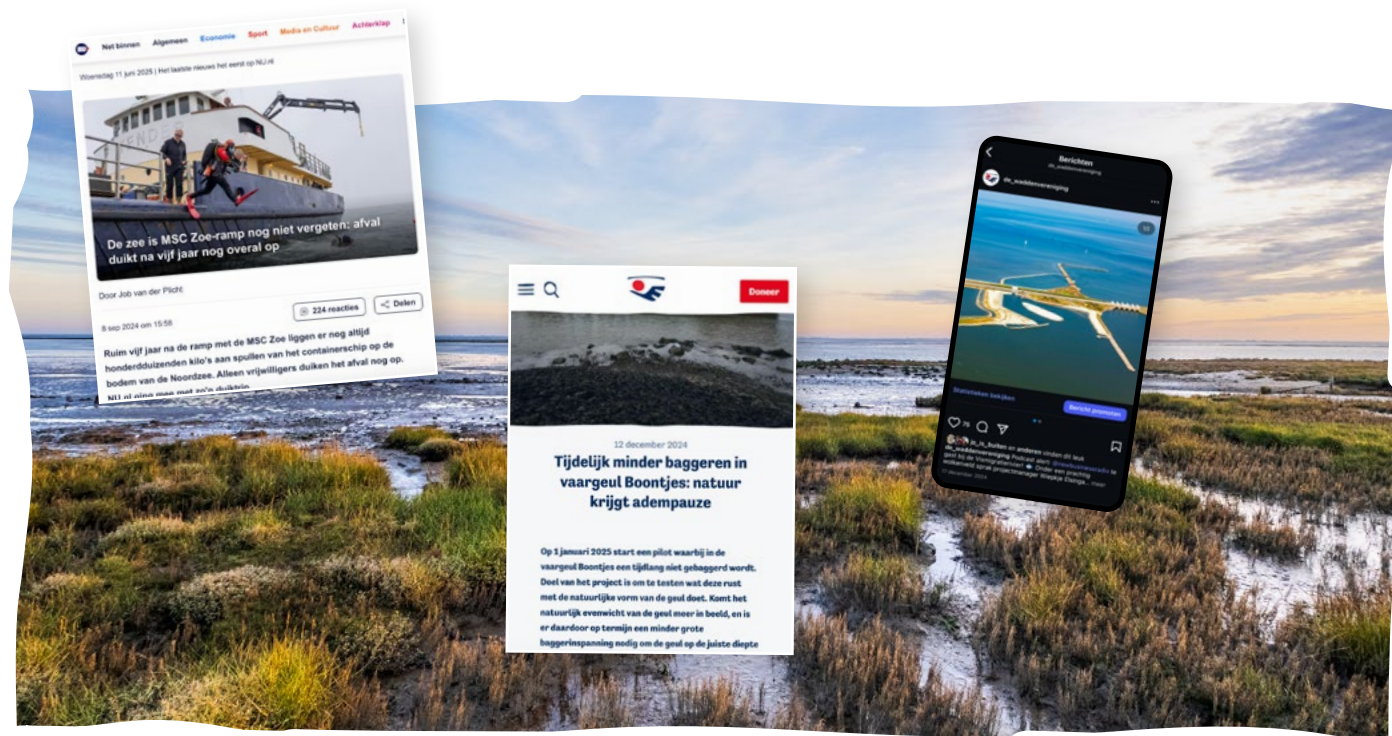

Wijs met de Waddenzee!

Waddenliefhebbers kunnen hun liefde voor de Waddenzee uitdragen door duurzame kleding of artikelen met de iconische slogan 'Wijs met de Waddenzee' te kopen. We hebben dit jaar 1.383 items via de webwinkel verkocht en 1.426 items via verkooppunten van retailpartners op de Waddeneilanden en in Amsterdam. Onze duurzame merchandise bieden we aan in samenwerking met partner BlueLOOP Originals, die als missie heeft om afgedankte kleding een hoogwaardig tweede leven te geven, zodat minder textielafval wordt verbrand of op de vuilnisbelt belandt en meer kleding wordt gerecycled. Van alle verkopen wordt 10 procent (via verkooppunten) of 15 procent (via de webshop) aan het werk van de Waddenvereniging gedoneerd. Dit leverde in 2024 een bedrag op van € 13.925,-.

COMMUNICATIE MET BELANGHEBBENDEN

De Waddenvereniging heeft verschillende groepen belanghebbenden waarmee we op verschillende manieren communiceren. We bedenken actief welke manier van communiceren het beste past bij welke groep belanghebbenden. We vinden het belangrijk om niet alleen te zenden, maar ook te luisteren.

Eén van onze kernwaarden is betrouwbaarheid. In al onze communicatie streven wij daarnaar. Alles wat wij zeggen of doen is op basis van feiten en (wetenschappelijke) kennis. Wij streven naar gedegen procescommunicatie en als we ergens uitstappen of iets niet doen zullen wij altijd uitleggen waarom.

Hieronder vind je een overzicht van groepen belanghebbenden en hoe we met hen communiceerden in 2024.

Algemeen geïnteresseerden in ons werk

Er is een groep mensen die zich niet 'formeel' verbonden heeft aan ons werk, maar wel wil weten wat wij doen en waar wij voor staan. Voor deze groep was beschikbaar:

- Onze contactgegevens, algemene informatie, informatie over ons werk etc.
- Het jaarverslag op onze website www.waddenvereniging.nl
- Een gratis maandelijks nieuwsbrief
- Bereikbaarheid. Iedereen kon op werkdagen met ons bellen, of via de website een bericht versturen. Wij streven ernaar om iedereen binnen een dag van een reactie te voorzien.
- Socialmediakanalen (LinkedIn, Instagram, Facebook, YouTube en X), waarop we zowel algemene informatie over de Wadden deelden als procescommunicatie rondom onze projecten en ons werk. Via deze kanalen luisterden we ook naar suggesties, zorgen die mensen hebben over de Wadden en andere opmerkingen.

Contentstrategie

Het bereik van onze kanalen groeit door in 2024 met een duidelijk focus op het laten groeien van abonnees van onze maandelijks nieuwsbrief. De social media accounts groeien gestaag door, waarbij we de keuze maken om geen posts op X te plaatsen maar alleen te monitoren.

Wij zetten sinds een aantal jaar in op een mix van inspireren, informeren en activeren. Wij geloven erin dat wie van de Wadden houdt, er ook beter voor zal willen zorgen. Daarom hebben we ook in 2024 veel moeite gestoken in het maken van inspirerende content die de liefde voor de Wadden verder aanwakkert.

- **Unieke bezoekers website 105.755** (2023: 110.934)
- **Nieuwsbrief abonnees: 23.089** (2023: 22.688)
- **Facebook volgers: 17.563** (2023: 17.188)
- **Instagram volgers: 13.590** (2023: 12.941)
- **LinkedIn volgers: 5.829** (2023: 4.922)
- **YouTube volgers: 345** (2023: 312)
- **X volgers: 9.013** (2023: 9.618)

Leden

Voor onze leden was alle bovenstaande informatie en communicatie beschikbaar. Daarnaast boden wij onze leden in 2024:

- 4x per jaar het magazine WADDEN
- De mogelijkheid kwesties bij de ledenraad onder de aandacht brengen. De ledenraad onderzoekt hoe breed deze gedragen worden en onderneemt zo nodig actie. Zo hebben leden direct inspraak.
- Voordeel op activiteiten en evenementen georganiseerd door of in samenwerking met de Waddenvereniging

(Speciale) donateurs

Mensen die voor speciale projecten hebben gedoneerd, werden met aparte mailingen op de hoogte gehouden. Ook ontvingen donateurs uitnodigingen voor speciale bijeenkomsten.

Vrijwilligers

Alle vrijwilligersgroepen hebben een eigen contactpersoon. Er waren trainingsmomenten, briefings en/of overleggen. Sommige vrijwilligersgroepen gebruikten eigen informatiekanalen via Facebook of een eigen magazine.

Excursiedeelnemers

Wij verzorgden tientallen excursies op of bij het wad. Dat deden we vooral op plekken waar al veel mensen zijn, zoals op Terschelling en Texel waar de Werkgroep Excursies (WEX) in de zomermaanden dagelijks excursies verzorgt. Vaak haakten we aan bij activiteiten van ondernemers, waaraan wij ons verhaal over Werelderfgoed Waddenzee toevoegden. Ook sloten we aan bij evenementen die al plaatsvonden en die qua inhoud, doelgroep en uitstraling bij ons passen. Na afloop verstuurdten wij een enquête of polsten we informeel de ervaringen van deelnemers. Zo konden mensen hun stem laten horen en kunnen wij onze excursies en communicatie hierover verbeteren.

Pers en Media

Wij hebben een actief persbeleid. We houden pers en media op de hoogte van projecten en mijlpalen en worden daarnaast geregeld door pers zelf benaderd. Wij hebben per onderwerp een verdeling gemaakt onder onze communicatiemedewerkers, zodat duidelijk is wie verantwoordelijkheid draagt voor het informeren van media op specifieke onderwerpen. Wij laten zoveel mogelijk onze inhoudelijk medewerkers het woord voeren. Uiteraard ondersteund door de communicatiemedewerkers. Persberichten zijn openbaar beschikbaar via onze website.

In 2024 zijn we zeer zichtbaar geweest in de landelijke media. We waren als expert of met opinies aanwezig in (bijna) alle landelijke dagbladen, de journaals, achtergrondprogramma's, talkshows, podcasts en radio-uitzendingen.

Klanten van de webwinkel wijsmetdewaddenzee.nl

Waddenliefhebbers kunnen hun liefde voor de Waddenzee uitdragen door duurzame kleding of artikelen met de iconische slogan 'Wijs met de Waddenzee' te kopen. De webwinkel is 24/7 toegankelijk. Telefonische ondersteuning is vijf dagen per week beschikbaar. Aan alle producten is het logo van de Waddenvereniging verbonden via een label als ook aan de verpakking. Bij de verzonden producten is extra informatie over de Waddenvereniging toegevoegd.

Samenwerkingspartners en samenwerkingsverbanden

We werken in een groot aantal projecten samen met verschillende partners. Denk daarbij aan Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, de Rijksuniversiteit Groningen en vele andere instanties. Communicatie met deze belanghebbenden wordt per project afgestemd en kan de volgende vormen hebben:

- Via periodiek overleg in een projectgroep
- Via een stakeholdersnieuwsbrief
- Via een vaste contactpersoon binnen de organisatie.

Politiek

Contact met politici verloopt veelal een-op-een met inhoudelijk medewerkers. Wanneer nodig benaderen wij Kamerleden en andere politici. Wij worden daarin ondersteund door de Groene 11, het samenwerkingsverband van verschillende natuur- en milieuorganisaties. Communicatie verloopt altijd via de inhoudelijk medewerker of de directeur.

Leveranciers (intern)

In onze relaties met leveranciers zijn wij betrouwbaar en proactief in het aangeven wat wij verwachten, op welke termijn en wat de leverancier van ons mag verwachten.

Werknemers (intern)

We zijn een relatief kleine groep mensen. We houden elkaar informeel en formeel op de hoogte (bijvoorbeeld tijdens het wekelijkse 'whiteboardoverleg' of het maandelijkse 'broodje met...').

FONDSSENWERVING

De Waddenvereniging is een onafhankelijke vereniging. Wij kunnen onafhankelijk van overheden en bedrijven het beste voor de natuur van de Waddenzee nastreven. Onze achterban maakt het mogelijk dat wij dagelijks kunnen strijden voor meer rust, ruimte en gezond water voor de Wadden. En dat we ons kunnen inzetten voor meer natuurherstel en meer liefde voor de Wadden. Daarom bedanken we iedereen die de Waddenvereniging het afgelopen jaar steunde! Van jeugdlid tot grote gever, van de Nationale Postcode Loterij tot vrijwillige wadgidsen. En van eenmalige donateur tot actiestarter.

Algemene ontwikkeling

We zien een kleine afname in ons ledenbestand en tegelijkertijd een toename in alle andere manieren van steun verlenen aan de Waddenvereniging. Leden zijn en blijven voor ons als Waddenvereniging van onschatbare waarde. We hebben een trouwe groep van 29.000 leden, zonder wie wij ons werk niet zouden kunnen uitvoeren.

Meer donaties

We zijn enorm blij dat er veel mensen zijn die het waddengebied een warm hart toedragen en de Waddenvereniging steunen. In 2024 ontvingen wij significant meer donaties dan het jaar hiervoor. Donateurs gaven aan zich zorgen te maken om de kostbare Waddennatuur en graag een concrete bijdrage te willen leveren aan de bescherming van het gebied.

Meer grote giften

In 2024 startten we met het actief werven van mensen die groot willen geven aan de Waddenvereniging, met grote impact voor de Wadden. We ontvingen € 118.000 van mensen die het Waddengebied op deze manier willen blijven beschermen. Daarnaast ontvingen we prachtige bedragen van verschillende particuliere vermogensfondsen – variërend van een paar duizend tot honderdduizend euro, voor verschillende doelen: van het juridisch beschermen van de Wadden tot het ontwikkelen van natuurherstelproject Riffen vol Reuring.

Meer periodieke schenkingen

Steeds meer mensen kiezen ervoor om te schenken met belastingvoordeel. Deze periodieke schenkers zijn belangrijk voor ons, omdat ze hun gift voor minimaal 5 jaar vastleggen. Dat zorgt voor continuïteit en voor bestendigheid van onze begroting. In 2024

Online influencer The Greenlist doneerde een deel van de opbrengst van haar boek (waarin ook de Waddenvereniging wordt aanbevolen).

ontvingen we 15 procent meer geld uit donaties uit periodieke giften dan het jaar ervoor. We zijn de schenkers zeer dankbaar.

Meer nalatenschappen

Het blijft keer op keer bijzonder: mensen die (een deel van) hun vermogen nalaten aan de Waddenvereniging. We ontvingen in 2024 € 1.261.094 uit verschillende nalatenschappen. Uiteraard zijn wij zeer dankbaar voor iedereen die op deze manier de liefde voor het Waddengebied doorgeeft.

Minder leden

We signaleren – met uitzondering van de coronajaren – al jarenlang een licht dalende trend in het ledenbestand. Deze trend laat zich niet alleen bij ons, maar bij meer maatschappelijke organisaties zien. We (voor)zien deze ontwikkeling al een aantal jaar en zien tegelijkertijd een grote toename in andere vormen van steun.

Actiestarters

Sommige mensen zijn zo bij ons werk betrokken, dat ze een actie starten waarmee ze geld ophalen voor de Waddenvereniging. Ook in 2024 vonden er mooie, hartverwarmende acties plaats van Waddenliefhebbers. Er werd geld ingezameld bij diverse jubilea en creatieve makers doneerden een deel van de opbrengst van hun boek of prentenkaartenset.

Bijdrage Nationale Postcode Loterij

Dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij ontving de Waddenvereniging € 600.000.- We zijn heel erg blij met dit – verhoogde – bedrag! Met dit ongeoormerkte geld zetten wij ons ook in 2024 in voor het beschermen van het Waddengebied en het bevorderen van de belangstelling voor de Wadden. Het vrij te besteden geld maakt dat wij snel kunnen reageren op noodzakelijke acties in het Waddengebied.

Wervingsmethoden

Wij werven geld door in eerste instantie een verbinding met wadliefhebbers aan te gaan en hen iets te bieden waar ze naar op zoek zijn. Vervolgens breiden we de relatie uit en vragen we om andere manieren van betrokkenheid, waarvan bijdragen met geld er één is. De Waddenvereniging werkt al jaren niet meer met straatwerving en met telefonische koude acquisitie, omdat het a) te kostbaar is en b) haaks staat op onze overtuiging dat we een band aan willen gaan met Waddenliefhebbers door het hele land.

ORGANISATIE

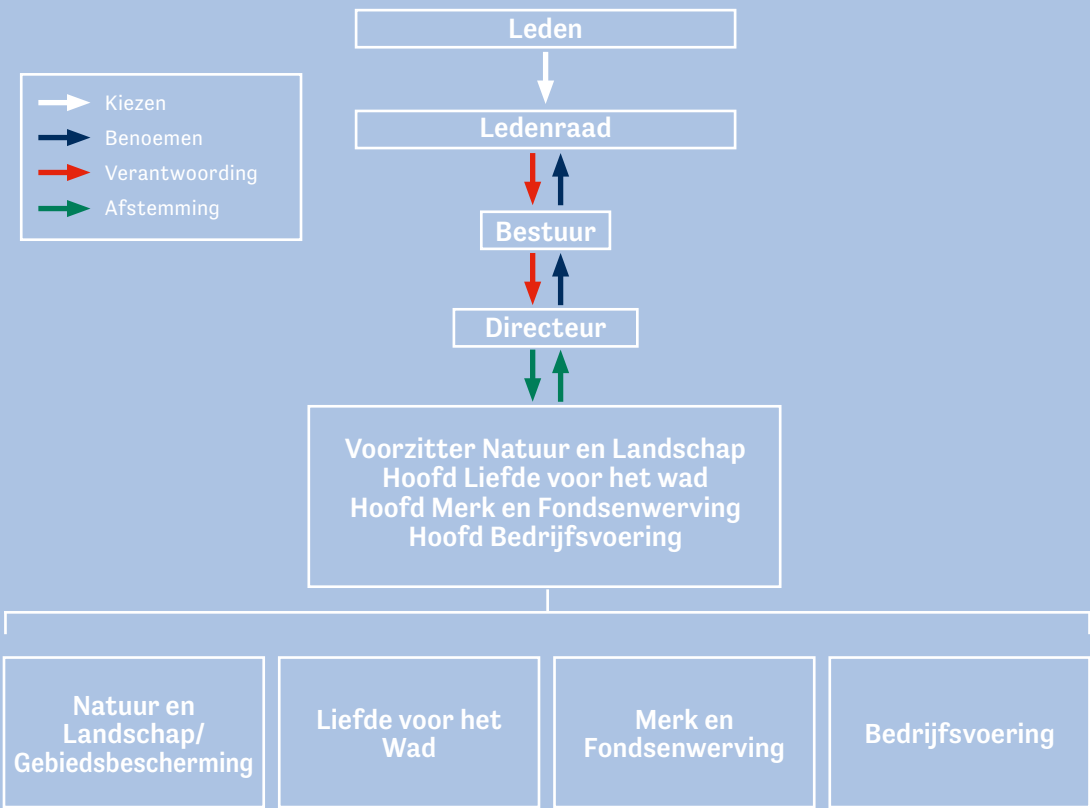
De Waddenvereniging is een vereniging van leden.

De leden kiezen een ledenraad en die benoemt het bestuur. Op zijn beurt benoemt het bestuur de directie.

De ledenraad is het hoogste orgaan. Deze houdt toezicht op het bestuur en het bestuur legt verantwoording af aan de ledenraad. Het bestuur is wettelijk verantwoordelijk, de directeur is verantwoordelijk voor de strategievoorbereiding, de operationele leiding en de dagelijkse aansturing van de werkorganisatie op het bureau.

Sinds 2020 wordt binnen de werkorganisatie gewerkt met teams die uitvoering geven aan de werkprogramma's zoals scheepvaartveiligheid, klimaat, duurzaam toerisme, projecten rond vissen voor verbinding en vismigratie, publiekscampagnes, aanpak plastics in het wad en de strijd tegen gas- en zoutwinning in de Waddenzee, maar die ook werken aan organisatiedoelen zoals fondsenwerving en bedrijfsvoering.

Om de ledenraad in staat te stellen zijn werk te doen, informeert de directeur en het bestuur de ledenraad over het werk van het bureau. Door de mandatering aan de directeur bestuurt het bestuur op hoofdlijnen en houdt tevoren actief toezicht. Op zijn beurt legt het bestuur verantwoording af aan de ledenraad, die op deze wijze achteraf toezicht houdt. De ledenraad toetst ook vooraf het beleid in de meerjarenplannen en de begroting.

Ledenraad

De ledenraad van de Waddenvereniging vertegenwoordigt de leden en heeft daarmee een aantal formele taken die statutair zijn vastgelegd, zoals het goedkeuren van jaarplannen, begrotingen en het aanstellen van bestuursleden

Taken en bevoegdheden

De formele bevoegdheden van de Algemene Ledenvergadering (zoals goedkeuring jaarverslag, goedkeuring begroting, verkiezing bestuursleden) liggen sinds 2018 bij de ledenraad. Daarnaast bedient de ledenraad het bestuur van gevraagd en ongevraagd advies. De ledenraad is onbezoldigd en houdt zich niet alleen bezig met financiën en beleid. De raad denkt ook mee over bijvoorbeeld acties, bescherming, en voorlichting en is er om de band met de leden te versterken. Alle informatie over de taken en bevoegdheden staan in de statuten. De ledenraad is per e-mail bereikbaar voor ideeën en suggesties van onze verenigingsleden via ledenraad@waddenvereniging.nl. Daarnaast onderhoudt de ledenraad contact met leden en achterban door aanwezig te zijn bij diverse activiteiten die de Waddenvereniging organiseert.

Samenstelling ledenraad 2024

Astrid van de Weijenberg (communicatie & marketing) – voorzitter ledenraad

Marcel Kwant (communicatie & marketing)

Holger Bakker (communicatie & marketing)

Anneke Reintjes (communicatie & marketing)

Hanneke van Diepen (bestuur en beleid)

Marijke Schilperoord (bestuur en beleid)

Onno Verkuyt (bestuur en beleid)

Sanne te Stroete (bestuur en beleid)

Heleen de Boer (bestuur en beleid)

Annelies Stolp (milieu)

Richard Kiewiet (milieu)

Sander Holthuijsen (milieu)

Thomas Leerink (milieu)

Annemiek Wierdak (milieu)

Evelien Hoogenberg (financiën)

Winfred Voordendag (financiën)

Jan de Boer (financiën)

Marcel Boersma (financiën)

Bestuur

Voorzitter

Johan van de Gronden (1ste termijn, ALV* 2024).
Development director bij Birdeyes, Rijksuniversiteit Groningen.

Nevenfuncties: Voorzitter Organisatie Oude Muziek (tot september '24), Voorzitter Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving, Moderator Comenius Leergangen en Bestuurslid DOB Ecology.

Kim van Nieuwaal (2de termijn afgelopen in mei 2024, per ALV 2016). Bestuurskundige en wetenschappelijk adviseur op het gebied van klimaatadaptatie bij Climate Adaptation Services.

Nevenfuncties: directeur Delta Alliance International, doctoral supervisor Maastricht School of Management, guest lecturer Stikes Guna Bangsa, Yogyakarta.

Vicevoorzitter

Eelke Folmer (2de termijn afgelopen in mei 2024, per ALV 2016). Marien ecooloog en zelfstandig onderzoeker bij Ecospace, medeoprichter en mede-eigenaar van onderzoeksbedrijf Aeria.

Nevenfuncties: bestuurslid Friese Milieufederatie

Penningmeester

Jelle ter Laak (1ste termijn, per ALV 2022). Director Investment Operations & IT bij Constanter Investment Office.

Lid

Mark van Kruining (2de termijn, per ALV 2019).
Beleidsadviseur water en klimaatadaptatie bij de Unie van Waterschappen.

Lid

Wim Wiersinga (1ste termijn, per ALV 2024).
Gepensioneerd ecooloog.

Nevenfuncties: vrijwillig boswachter/gids op het Landgoed Mookerheide van Natuurmonumenten en bestuurslid van het Gilde Nijmegen.

Lid

Barbara Hoogland (2de termijn, per ALV 2020).
Zelfstandig legal counsel in de media branche.

Lid

Saskia Hamminga – Roest (1ste termijn, per ALV 2022).
Marketing en Communicatie Manager bij SeniorWeb.

Lid

Marjet Heins (1ste termijn, per ALV 2024). Interim manager PR & Communicatie, eigenaar Buiten de Lijntjes Communicatie.

Nevenfuncties: lid van de Raad van Toezicht van Stichting 't Utrechts Landschap.

* uitbesteed aan de ledenraad. Toevoeging geldend voor elke keer dat ALV in dit overzicht genoemd wordt.

Organisatie

Directie

De directeur geeft de dagelijkse leiding aan het bureau van de vereniging. Hiervoor zijn taken en verantwoordelijkheden gemandateerd door het bestuur aan de directeur.

In een door het bestuur vastgesteld directiereglement is omschreven welke besluiten de directeur rechtsgeldig kan nemen en welke besluiten de goedkeuring van het bestuur nodig hebben.

Dat laatste geldt in ieder geval voor het vaststellen van het meerjarenbeleidsplan, het jaarplan, de begroting en de jaarrekening.

De directeur vertegenwoordigt de Waddenvereniging in meerdere advies- en bestuurscolleges. De belangrijkste hiervan zijn de Coalitie Wadden Natuurlijk (coalitie van Natuurorganisaties rond de Wadden) en het directieoverleg van de Groene 11 (landelijke landschaps-, milieu- en natuurorganisaties). De beloning van de directeur ligt onder het gemiddelde van de directiesalarissen bij andere natuur- en milieuorganisaties. Meer informatie hierover staat verderop vermeld onder bezoldiging directeur en bestuursleden (Governance).

Medewerkers

Vanuit het kantoor in Harlingen verzorgen we de uitvoering van onze programma's, de ledenservice, fondsenwerving en financiën en communiceren wij over onze inzet en het belang van goed beheer en behoud van ons unieke Werelderfgoed Waddenzee.

Per 31 december 2024 werken er 24 medewerkers bij de Waddenvereniging, wat neerkomt op 15,93 FTE.

Directeur

Wouter van der Heij (waarnemend directeur per 1 september 2023).

Vrijwilligers

De Waddenvereniging is blij met de geweldige inbreng door vrijwilligers. Zij zorgen ervoor dat onze zichtbaarheid in het waddengebied en ver daarbuiten wordt vergroot. Zo'n honderd waddenfans zetten zich regelmatig in voor de Waddenvereniging. Op een braderie, voor een lezing, bij een symposium, als wadgids bij een excursie of aan de keukentafel vertellen ze graag over de schoonheid en de kwetsbaarheid van het Waddengebied.

Vrijwilligers worden gezien als volwaardige werknemers, maar ontvangen geen loon voor hun inzet. Wel worden reiskosten vergoed. Vrijwilligers werken op basis van een contract. Daarin is vastgelegd dat de Waddenvereniging de kosten draagt van een ongevallenverzekering en die van het lidmaatschap van de vereniging.

Stagiaires

In 2024 zijn er geen stagiairs werkzaam geweest bij de Waddenvereniging.

Lief en leed

De commissie 'Lief en Leed' is zeer betrokken bij het wel en wee van de collega's. We sturen een kaartje, bloemetje of zorgen voor een passend cadeau.

Ziekteverzuim

Dit jaar is het percentage ziekteverzuim 2,63% (2023: 4,28%).

Dit percentage wordt vooral bepaald door niet-werkgerelateerd ziekteverzuim.

Vergoedingen

Vrijwilligers, bestuursleden en andere betrokkenen krijgen reis- en verblijfkosten vergoed indien dit van tevoren zo is afgesproken. Medewerkers krijgen een vergoeding voor gemaakte kosten voor werk en voor woon-werkverkeer.

Governance

De Waddenvereniging is een organisatie met doelstellingen van ideële aard en wordt vooral gefinancierd met vrijwillige bijdragen. De Waddenvereniging vindt het belangrijk om transparant en integer om te gaan met verkregen vertrouwen en middelen. Daarbij sluiten we aan bij initiatieven die helpen dit zo concreet mogelijk te maken.

Erkenning als goed doel

Nederland kent geen overheidstoezicht op goededoelenorganisaties. Daarom heeft de sector zelf normen geformuleerd waaraan iedere goededoelenorganisatie moet voldoen. Het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) beoordeelt als onafhankelijk toezichthouder of dit inderdaad het geval is. Alleen erkende organisaties mogen het keurmerk ‘Erkend goed doel’ voeren.

De Waddenvereniging hoort bij de organisaties die in 2016 als eerste de nieuwe ‘Erkenning goed doel’ ontvingen. Deze erkenning is een voortzetting van het oude CBF keurmerk. Dit alles betekent dat de Waddenvereniging voldoet aan de door de sector opgestelde normen die door toezichthouder CBF zijn getoetst. De Waddenvereniging is daarbij getoetst op missie, maatschappelijke waarde, middelen, activiteiten en organisatie, doelrealisatie, governance, verantwoording en omgang met belanghebbenden.

Verantwoordingsverklaring

Het bestuur van de Waddenvereniging onderschrijft en hanteert de drie principes van ‘good governance’, zoals deze door het CBF zijn geformuleerd. In de verantwoording die de directeur aflegt aan het bestuur en het bestuur aan de ledenraad, wordt bij de toepassing van deze principes stilgestaan.

a. Toezicht houden en besturen op afstand

Het eerste principe van ‘good governance’ vraagt dat binnen de organisatie de functie ‘Toezicht houden’ (vaststellen of goedkeuren van plannen, het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk is gescheiden van ‘besturen’, dan wel van ‘uitvoering’. Van een apart toezichthoudend orgaan is geen sprake, de functie van toezichthouder is verdeeld over twee organen. Door de mandatering aan de directie kan het bestuur op hoofdlijnen besturen en tevoren actief toezicht houden. Het bestuur kan zo ‘op afstand’ zorgen dat de vereniging niet afwijkt van haar statutaire doelstellingen en blijft voldoen aan de opgaven die door de ledenraad worden vastgesteld. Het bestuur legt op zijn beurt verantwoording af aan de ledenraad, die op die manier achteraf toezicht houdt. Werknemers kunnen niet als bestuurslid of ledenraadslid worden benoemd. Wanneer een ledenraadslid tot bestuurslid wordt gekozen, treedt die af op de dag van benoeming

tot bestuurslid. Bestuurders worden gevraagd naar hun nevenactiviteiten en indien er conflicterende belangen zijn, moeten die worden gemeld. Bij een significant risico op vermenging van belangen wordt dit opgepakt volgens de code Wijffels.

In het hoofdstuk ‘Organisatie’ is een uitgebreide verantwoording opgenomen van de samenstelling en werkwijze van de verenigingsorganen, waaronder het bestuur. Het bestuur is van mening zorgvuldig en geheel in lijn met dit eerste principe van goed bestuur te hebben gehandeld.

b. Optimale besteding van middelen

De directeur, het bestuur en de ledenraad zien toe op optimale besteding van middelen om zoveel mogelijk impact te hebben in het kader van onze doelstellingen. Bepalend hiervoor zijn het meerjarenbeleidsplan en de meerjarenbegroting en de daaruit voortvloeiende jaarplannen en jaarlijkse begrotingen. Het bestuur informeert de ledenraad actief bij het borgen van de optimale besteding en transparantie bij de verantwoording van de middelen. Daarbij hanteert het bestuur concrete uitgangspunten en normen voor de reserves, voor het op deposito zetten van middelen en voor de bestedingsratio’s, waaronder de hoogte van wervingskosten en de kosten van beheer en administratie. De ledenraad stelt de begroting uiteindelijk formeel vast. Het monitoren en evalueren van de uitvoering van de activiteiten vindt elke drie maanden plaats door middel van kwartaalrapportages, inhoudelijk en financieel. De directeur rapporteert hierover naar het bestuur.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De leden en omgeving van de Waddenvereniging gaan ervan uit dat de vereniging haar activiteiten op verantwoorde wijze uitvoert. Ten aanzien van kantooractiviteiten en evenementen koopt de Waddenvereniging zoveel mogelijk in op basis van biologische en/of fairtrade certificering. Het kantoor werkt met FSC gecertificeerd papier. Ook wordt het WADDENmagazine gedrukt op FSC gecertificeerd papier en wordt het magazine in een duurzame paperwrap verzonden. Bij de producten die de Waddenvereniging verkoopt via de webshop staat eerlijke en duurzame productie centraal. Als je een trui of T-shirt koopt, draag je zo niet alleen uit dat je voor de bescherming van de Waddenzee bent, maar ook dat je het belangrijk vindt dat kleding steeds beter gemaakt wordt: dicht bij huis, liefst met gerecyclede materialen. Werknemers maken zoveel mogelijk gebruik van het openbaar vervoer.

Bezoldiging directeur en bestuursleden

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid

wordt periodiek geactualiseerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning, volgt de Waddenvereniging de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties. Deze regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij de Waddenvereniging vond plaats door het bestuur in 2019. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 345 punten. Vanaf 1 januari 2024 geldt voor functiegroep F waarin deze BSD-score in valt een maximaal jaarinkomen van € 109.879. De belaste vergoedingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn staan bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn blijven binnen het in de regeling opgenomen maximumbedrag van € 136.431 vanaf 1 januari 2024. Voor de hoogte en samenstelling van de bezoldiging zie ‘Toelichting op de staat van baten en lasten’ in de jaarrekening.

Bestuur en leden van de ledenraad ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden. De te declareren kosten beperken zich tot de werkelijke reis- en verblijfkosten (zie jaarrekening).

Klachten

Een formele klachtenprocedure (ook te vinden op de website) zorgt voor een transparante verwerking van externe signalen over ons handelen en functioneren. Klachten kunnen via de website, telefonisch of schriftelijk worden gemeld. Binnen twee weken worden deze beantwoord of schriftelijk afgehandeld. In 2024 zijn er geen klachten bij de Waddenvereniging binnengekomen.

Integriteit

De Waddenvereniging heeft een integriteitsbeleidsplan..

Het integriteitsplan kent vier actielijnen:

- integriteitssysteem verbeteren
- preventieve maatregelen versterken
- veilig en adequaat handelen
- transparant verantwoorden.

BEGROTING 2025

Alle bedragen zijn in euro's

	2025		2024	
Baten				
Baten van particulieren	1.584.650		1.548.136	
Baten van loterijorganisaties (regulier)	500.000		500.000	
Baten van loterijorganisaties (extra projectbijdrage)	-		50.000	
Baten van subsidies en overheden	751.400		319.067	
Som van geworven baten	2.836.050	96%	2.417.203	99%
Baten als tegenprestatie voor levering van producten	10.000	0%	7.500	0%
Overige baten	103.000	4%	90.000	1%
SOM DER BATEN	2.949.050	100%	2.517.203	100%

Alle bedragen zijn in euro's

	2025		2024	
Lasten				
Bestedingen aan de doelstellingen				
Natuur en Landschap	1.714.311		1.881.066	
Liefde voor het Wad en Duurzame Toerisme	1.126.709		541.941	
Totaal besteding aan de doelstellingen	2.841.020	77%	2.826.019	76%
Wervingskosten	524.116	14%	549.651	15%
Kosten van beheer en administratie	344.169	9%	367.014	10%
Som der lasten	3.709.305	100%	3.742.684	100%
Saldo voor financiële baten en lasten	-760.255		-1.225.481	
Saldo financiële baten en lasten	-		-	
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-760.255		-1.225.481	
Gedekt uit bestemmingsfondsen	-251.399		-543.000	
RESULTAAT NA OVERHEVELING BESTEMMINGS-FONDS VISMIGRATIERIVIER en CLEANUPXL	-508.856		-682.481	

FINANCIEEL VERSLAG 2024

De Waddenvereniging is een financieel gezonde organisatie. De vereniging beschikt over een gezonde financiële huishouding met een goede solvabiliteit als gevolg van stevige fondsen en reserves. Er is voldoende werkkapitaal beschikbaar op de lopende rekeningen en spaarrekeningen. In het jaarrekeningdeel van dit verslag is een kasstroomoverzicht opgenomen waarin de in- en uitgaande kasstromen van 2024 en 2023 zijn opgenomen.

Financieel resultaat 2024

De totale opbrengsten zijn met € 3.721.000 afgerond € 1.204.000 hoger dan begroot, met name door hogere baten van particulieren (€ 863.000 meer uit nalatenschappen en €142.000 meer uit contributies en donaties) en daarnaast een hogere bijdrage van de Nationale Postcode Loterij (€ 100.000 meer). De nalatenschappen worden ieder jaar begroot op basis van de gemiddelde opbrengst van de afgelopen vijf jaren. Dit geeft enige richting, maar door het inherent grillige karakter van de inkomsten uit nalatenschappen kan het voorkomen dat realisatie en begroting ver uit elkaar liggen. In 2024 is dit (ten positieve) het geval, met een verschil van € 863.000 tussen de begrote en gerealiseerde opbrengsten uit nalatenschappen.

De totale lasten bedragen € 3.003.000 en dit is € 740.000 lager dan begroot, waarvan € 525.000 lagere doelbesteding en per saldo € 215.000 lagere kosten voor fondsenwerving en beheer en administratie. De lagere doelbesteding is het gevolg van vacatures en lagere kosten t.l.v. het bestemmingsfonds Clean UP XL en de bestemmingsreserve Vervolg ECHT Campagne.

Als gevolg van de hogere baten en de lagere lasten sluit de staat van baten en lasten 2024 af met een positief resultaat van € 720.000. Dit is € 1.945.000 positiever dan het begrote resultaat van € 1.225.000 negatief.

Er is € 201.000 onttrokken aan het bestemmingsfonds CleanUp XL en € 11.000 aan het bestemmingsfonds ‘De Laatste Kilometer’ van de Vismigratierivier. Aan een drietal bestemmingsreserves (Vervolg Echt Campagne, Wadden in Beeld en Customer Journey) is per saldo € 119.000 onttrokken. Aan de algemene reserve wordt uiteindelijk € 1.051.000 toegevoegd.

De verdeling van de baten en lasten is in onderstaande tabel te zien:

Baten 2024			Lasten 2024		
Baten van particulieren	2.553.416	69%	Besteed aan doelstellingen	2.301.151	
Baten van loterijorganisaties (regulier)	600.000	16%	Wervingskosten	334.270	
Baten van loterijorganisaties (project bijdragen)	0	0%	Kosten beheer en administratie	367.712	
Baten van andere organisaties zonder winststreven	133.999	4%			
Subsidies	310.180	8%			
Baten levering producten	17.108	0%			
Overige baten	106.195	3%			
Totaal	3.720.899		Totaal	3.003.133	

Financiële positie

De financiële positie van de Waddenvereniging is gezond te noemen. Met een solvabiliteit van 90% en een saldo aan liquide middelen van afgerond € 6 miljoen per 31/12/2024 beschikt de Waddenvereniging over voldoende middelen om haar activiteiten te kunnen bekostigen. De algemene reserve bedraagt €2,5 miljoen en de continuïteitsreserve € 1,5 miljoen euro; beide zijn bedoeld om toekomstige activiteiten te financieren en risico’s te kunnen opvangen.

		2024	2023	2022
Solvabiliteit	eigen / vreemd vermogen	8,99	11,87	12,73
	eigen / totaal vermogen	90%	92%	93%
	totaal / vreemd vermogen (debt ratio)	9,99	12.87	13.73
Deze ratio geeft aan in welke mate de vereniging in staat is om aan haar schulden te voldoen.				
Liquiditeit	current ratio	9,22	11,69	12,49
	vlottende activa/kort vreemd vermogen			
Deze ratio geeft aan in welke mate de vereniging in staat is om uit de lopende ontvangsten aan haar kortlopende verplichtingen te voldoen.				

Kengetallen

Met kengetallen kunnen we onze financiële prestaties vergelijken met die van andere goededoelenorganisaties en bewaken we - over een reeks van jaren - ook de ontwikkeling van deze prestaties.

Wij noemen de volgende prestatiegebieden en onze onder normale omstandigheden geldende interne streefniveaus op lange termijn:

- Kosten besteding aan de doelstelling (bestedingsratio's) (> 80% van de totale lasten)
- Kosten eigen fondsenwerving (< 20% van som van de geworven baten)
- Kosten beheer en administratie (< 10% van de totale lasten)

Het CBF stelt dat een organisatie zelf de gewenste verhouding tussen de bestedingen aan de doelstellingen, de wervingskosten en kosten beheer en administratie bepaalt en vastlegt. Deze verhouding dient redelijk te zijn en deze wordt als redelijk beschouwd door het CBF wanneer:

- Gerekend over de afgelopen 3 jaar, de bestedingen aan de doelstellingen als percentage van de totale lasten, gemiddeld minimaal 70% bedraagt;
- Het hiervoor genoemde percentage niet aanzienlijk afwijkt van vergelijkbare organisaties;
- En voor bestedingen aan de doelstellingen onderbouwd wordt hoe deze bijdragen aan het hoofddoel.

Uit onderstaande cijfers blijkt dat aan de harde eis van minimaal 70% voldaan wordt.

	2024	2023	2022
Bestedingspercentage baten			
<u>Besteed aan de doelstelling</u>	81%	118%	119%
Totale baten			
Bestedingspercentage lasten			
<u>Besteed aan de doelstelling (CBF norm >70% interne norm >80%)</u>	77%	78%	78%
Totale lasten			
Wervingskosten % (CBF norm <25% interne norm <20%)			
<u>Wervingskosten</u>	9%	10%	14%
Totale lasten			
Beheer en administratie (interne norm <10%)			
<u>Kosten beheer en administratie</u>	12%	12%	9%
Totale lasten			

Financieel beleid

Algemeen

De Waddenvereniging heeft geen winstoogmerk. Financiële soliditeit is wel een voorwaarde voor ons functioneren maar niet ons doel. Een structureel sluitende meerjarenbegroting is een belangrijke pijler in ons financiële beleid. Jaarlijks wordt via de jaarbegroting en het jaarplan vastgesteld hoeveel budget er binnen de vereniging beschikbaar is voor het realiseren van de jaardoelen. Per kwartaal worden de actuele financiële resultaten gevolgd en wordt er waar nodig bijgestuurd. Per kalenderjaar wordt de jaarrekening ter goedkeuring voorgelegd aan de Ledenraad.

Beleid ten aanzien van reserves

De financiële positie van de Waddenvereniging is goed. De reserves geven een buffer voor de toekomst en geven ons ook na 2024 ruimte voor de reeds eerder geplande extra inzet van middelen voor onze doelen. De beheersing van het structurele budget is en blijft een aandachtspunt. Reserves kunnen ontstaan door meevallers en overschotten, maar het aanhouden van die middelen moet altijd gerechtvaardigd worden vanuit de doelstellingen van de vereniging.

Dit gebeurt op basis van de volgende uitgangspunten:

1. Er is een algemene reserve die ingezet kan worden voor actuele onderwerpen en campagnes, die zorgen voor meer slagkracht voor de Waddenvereniging in haar missie om de Wadden te beschermen. Hiervoor is ultimo 2024 een bedrag beschikbaar van € 2.474.000.
2. De continuïteitsreserve is bedoeld als buffer voor het opvangen van risico's en tegenvallers en moet in uitzonderlijke situaties een doorstart of zorgvuldige afbouw mogelijk maken. In relatie tot de risico's is geraamd dat een reserve van € 1.500.000 hiervoor toereikend is. Deze risicoanalyse is in 2024 opnieuw uitgevoerd gezien de veranderende omstandigheden en prijzen van afgelopen jaren. Doel is om met de reserve minimaal 1 keer de jaarlijkse (vaste) organisatiekosten te dekken en met de huidige buffer van € 1.500.000 is dit doel behaald.

Beleid ten aanzien van treasury

De vereniging belegt niet in aandelen. Conform het beleggingsstatuut van de vereniging worden beleggingsrisico's op twee manieren vermeden. Allereerst kiezen wij ervoor om ons geld alleen toe te vertrouwen aan zogenaamde systeembanken en risicomijdende banken die zich focussen op duurzame ontwikkeling. Ten tweede beperken we het wegzetten van middelen tot veilige vormen (zoals in deposito's) zodanig, dat deze beschikbaar zijn als we ze weer

willen inzetten voor de doelstelling. Wij hanteren het uitgangspunt dat tweederde van deze middelen om veiligheidsredenen wordt ondergebracht bij 'first rating' banken en één derde bij banken met een uitgesproken herkenbaar groen en duurzaam profiel.

Rendement per jaar op uitgezette gelden

	2024	2023	2022
<i>Rentebaten</i>	1.770	-	-
Gemiddeld rendement op jaarbasis	0,03%	-	-

In 2024 zijn na drie jaren zonder rendement weer rentebaten ontvangen over de tegoeden.

Beleid ten aanzien van beheersing risico's

De Waddenvereniging is zich continu bewust van de risico's die met haar activiteiten gepaard gaan en daarom werken wij aan een proces om deze risico's steeds beter in kaart te brengen en te minimaliseren. Deze risico's zijn in verschillende categorieën in te delen welke hieronder verder uitgewerkt zijn in de risicomatrix.

Deze matrix heeft als doel om alle risico's te identificeren en zorgt ervoor dat eenieder zich van deze risico's bewust is. Daarnaast worden in deze matrix de beheersmaatregelen benoemd welke in de organisatie ingebed zijn.

De risicomatrix is opgebouwd uit vier categorieën:

1. Strategische risico's: hierbij gaat het met name om ontwikkelingen buiten de eigen organisatie. Kenmerkend voor deze risico's is dat we er zelf maar beperkt invloed op kunnen uitoefenen.
2. Operationele risico's: deze risico's zijn met name verbonden aan onze bedrijfsvoering.
3. Financiële risico's: een van de grootste risico's voor de Waddenvereniging is de beschikbaarheid van financiële middelen. Voor de verschillende bronnen van inkomsten zijn de risico's en maatregelen benoemd in de matrix.
4. Compliance risico's: in dit onderdeel worden de risico's beschreven die ontstaan doordat niet wordt voldaan aan de kaders waarbinnen de Waddenvereniging moet en wil opereren.

Strategische risico's

Voornaamste risico's	Impact	Getroffen maatregelen
Reputatieschade/ Imagoschade	Verlies draagvlak; opzegging leden; terugloop financiële bijdragen; afname samenwerking met derden	Tijdige externe communicatie; transparantie; waarder- ing informatiebehoefte derden; voldoende aan intern- en extern toezicht op organisatie; instellen vertrouwensper- soon. Positieve beeldvorming en communicatie zijn van groot belang voor onze organisatie en een zeer belangrijke actie tegen mogelijke overwegingen om bijdragen te ver- lagen of niet te verstrekken. Goed bestuur en investeren in de competenties van de medewerkers en ons netwerk zorgen ervoor dat signalen uit het veld en (sociale) media tijdig worden opgevangen. We gaan met de eigen leden en achterban in gesprek in verschillende vormen. Naast pre- ventieve maatregelen moeten we er ook voor zorgen dat adequaat opgetreden kan worden in geval van een incident.
Afname (internation- aal) politiek draagvlak	De impact die je als vereniging voor de Waddenzee kunt maken neemt af	Beheer omvangrijk relatienetwerk en goede invulling vang- netfunctie

Operationele risico's

Voornaamste risico's	Impact	Getroffen maatregelen
ICT – dataverlies en schending privacy gevoelige gegevens	Verlies financiële- en privacy gevoelige data aan kwaadwilligen; gijzeling soft- en hardware door derden	Werken conform ICT beveiligingsbeleid; bewustwording personeel van risico's werken met privacygevoelige gege- vens, uitbesteding aan externe partijen met meer kennis en know-how; Contractuele afspraken over back-up en recovery database, werken in de cloud
Niet weten aan te trekken en behouden van gekwalificeerde betaalde medewer- kers en onbezoldigde	Onvoldoende kwaliteit in beheer; onvol- doende externe communicatie; beperkte financiële controle	Aantrekkelijk werkgeverschap; goede beloningsstuctuur; persoonlijk ontwikkelingsplan; thuiswerkbeleid, organisa- tiebrede trainingen; bewustwording personeel; interne communicatie en overdracht, enkele ondersteunende dien- sten niet intern verzorgd, maar uitbesteed aan specialisten
Verzuim en onveilige arbeidsomstandighe- den werknemers en	Te weinig capaciteit voor behalen ge- wenste doelstelling; naam als slechte werkgever; aansprakelijkheidstelling	Prettige werkomstandigheden; risico-inventarisatie veilig werken en continue aandacht hiervoor; instellen vertrou- wenspersoon

Financiële risico's

Voornaamste risico's	Impact	Getroffen maatregelen
Overschrijding budget projecten	Verlies vermogen door extra uitgaven; lagere externe financiering door terug- loop vertrouwen; reputatieschade	Besluitvormingsprocedure en samenwerkingsovereenkom- sten voor projecten en de financieringsrisico's hiervoor; continue budgetbewaking door het aanstellen van een projectcontroller; begroting monitoren met tussentijdse rapportages, waardoor tussentijdse bijsturing mogelijk is.
Terugloop (structure- le) bijdragen parti- culieren, fondsen en derden	Minder beschikbare middelen voor uit- voeren van de doelstellingen	Zichtbaarheid organisatie; professionele werving; laten zien aan particulieren, fondsen en derden waarom hun bijdrage impact heeft.
Fraude	Onzorgvuldige besteding van de aan onze vereniging toevertrouwde midde- len.	Het voldoen aan wet- en regelgeving is voor ons altijd het uitgangspunt daarom voeren wij een zerotolerancebeleid ten aanzien van fraude. Daarnaast werken we met een goede functiescheiding en worden onze processen en pro- cedures jaarlijks door de accountant beoordeeld. Voortdu- rend monitoren bevindingen accountant op het gebied van interne beheersing.
Onvoldoende functiescheiding door beperkte omvang organisatie	Ongewenste uitgaande geldstromen door niet geaccordeerde opdrachtverle- ning en betalingen	Opstellen regeling opdrachtverlening en accordering fac- turen en continue toetsing op naleving hiervan.
Snel oplopende inflatiepercentages	Verhouding baten en lasten raakt uit balans	Daar waar mogelijk de inkomsten mee laten stijgen; inzicht in financiële stand van zaken zodat tijdig bijgestuurd kan worden.
Onvoldoende weer- standsvermogen	Continuïteit organisatie in geding om in de toekomst aan de doelstelling te voldoen	Opstellen meerjarenbeleidsplan met bijbehorende begro- ting om tijdig op veranderende situaties te anticiperen, aanhouden van een continuïteitsreserve van voldoende omvang.

Compliance risico's

Voornaamste risico's	Impact	Getroffen maatregelen
Niet voldoen aan wet- en regelgeving. Het gaat om privacywet- geving, specifieke regelgeving voor een goededoelenorganisa- tie (ANBI, CBF- erkenningsregeling), algemene fiscale regelgeving en personele regelgeving	Vermindering inkomsten fondsenwerving; verlies draagvlak	Bewustzijn bij medewerkers en management voor reageren op externe ontwikkelingen op het gebied van compliance. Inhuur externe partijen om kennis wet-en regelgeving up to date te houden. Bewaking interne voorschriften. Juiste interne en externe controle. Monitoren bevindingen accountant op het gebied van interne beheersing. Jaarlijks tijdig opleveren benodigde rapportages aan CBF. Aandacht besteden aan AVG.

Voor het komende jaar heeft de Waddenvereniging zich ten doel gesteld om het risicomanagement naar een hoger plan te brengen in aanloop naar het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2026-2030.

JAARREKENING 2024

I. Balans per 31 december 2024

Na resultaatverwerking		31 december 2024	31 december 2023
Activa			
Immateriële vaste activa		34.714	38.840
Materiële vaste activa		594.732	617.761
		629.447	656.602
Vorraden	15.604		21.410
Vorderingen en overlopende activa	1.532.726		1.112.643
Liquide middelen	5.982.746		5.391.338
		7.531.076	6.525.390
TOTAAL ACTIVA		8.160.523	7.181.992
Passiva			
Reserves			
	Continuïteitsreserve	1.500.000	1.500.000
	Algemene reserve	2.473.920	1.422.966
	Bestemmingsreserves	348.488	467.115
		4.322.408	3.390.081
Fondsen			
	Bestemmingsfonds Nieuwe Afsluitdijk/ Vismigratierivier	741.158	741.158
	Bestemmingsfonds De Laatste Kilometer/ Vismigratierivier	1.156.597	1.167.938
	Bestemmingsfonds CleanUpXL	1.123.278	1.324.727
		3.021.033	3.233.824
		7.343.441	6.623.905
Kortlopende schulden		817.082	558.087
TOTAAL PASSIVA		8.160.523	7.181.992

II. Staat van baten en lasten 2024

	2024 werkelijk		2024 begroot		2023 werkelijk	
Baten						
Baten van particulieren						
Contributies en donaties	1.292.323		1.150.136		1.182.906	
Nalatenschappen	1.261.094		398.000		444.623	
	<u>2.553.416</u>	69%	<u>1.548.136</u>	62%	<u>1.627.529</u>	63%
Baten van loterijorganisaties						
Nationale Postcode Loterij (reguliere bijdrage)	600.000	16%	500.000	20%	500.000	19%
Baten van andere organisaties zonder winststreven	133.999	4%	50.000	2%	71.244	3%
Baten van subsidies van overheden	<u>285.637</u>	8%	<u>319.067</u>	13%	<u>285.637</u>	11%
Som van geworven baten	3.597.596		2.417.203		2.484.410	
Baten als tegenprestatie voor levering van producten	17.108		10.000		21.888	
Overige baten	106.195		90.000		73.387	
TOTAAL BATEN	<u>3.720.899</u>		<u>2.517.203</u>		<u>2.579.686</u>	

	2024 werkelijk		2024 begroot		2023 werkelijk	
Lasten						
Bestedingen aan doelstellingen						
Natuur en landschap	1.342.967		1.881.066		1.455.881	
Liefde voor het Wad en Duurzaam Toerisme	958.183		944.953		909.640	
	<u>2.301.151</u>		77%	<u>2.826.019</u>	<u>2.365.520</u>	
Wervingskosten	334.270		11%	549.651	317.818	
Kosten van beheer en administratie	367.712		12%	367.014	366.703	
TOTAAL LASTEN	<u>3.003.133</u>			<u>3.742.684</u>	<u>3.050.041</u>	
Saldo voor financiële baten en lasten	717.766			-1.225.481	-470.355	
Saldo financiële baten en lasten	1.770			0	-13.333	
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	<u>719.536</u>			<u>-1.225.481</u>	<u>-483.688</u>	

Bestemming saldo van baten en lasten

Toevoeging/onttrekking aan:

Reserves			
Algemene reserve	1.050.954	-434.453	-601.517
Bestemmingsreserve giftvraag olievogels	-	-	-2.446
Campagne Natuur op 1	-	-	-142.000
Kentaa (voordewadden.nl)	-	-	-83.013
Vervolg ECHT campagne	-19.038	-110.011	330.033
Wadden in Beeld	-49.290	-50.506	50.506
Customer journey	-50.299	-70.011	70.011
Diversen Liefde voor het Wad		-17.500	
Fondsen			
CleanUpXL	-201.449	-483.000	-115.280
Nieuwe afsluitdijk/Vismigratierivier	-	-	-
De Laatste Kilometer/Vismigratierivier	-11.342	-60.000	10.017
Verdeling resultaat	719.536	-1.225.481	-483.688

De bestemming van het saldo van baten en lasten in 2024 is conform het besluit van de Ledenraad uitgevoerd.

III. Kasstroomoverzicht

	2024	2023
Saldo van baten en lasten	717.766	-470.355
Afschrijvingen	54.529	67.918
Mutaties in het werkkapitaal:		
Kortlopende vorderingen	-420.083	-222.933
Kortlopende schulden	258.995	-99
Mutatie voorraden	5.805	-8.516
Afronding		
Kasstroom uit operationele activiteiten:	617.012	-633.984
Ontvangen/betaalde interest	1.770	-13.333
Mutatie financiële vaste activa	-	-
Investeringen in immateriële vaste activa	-	30.897
Investeringen in materiële vaste activa	27.373	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten:	27.373	30.897
Mutatie geldmiddelen	591.409	-678.214
Verloop geldmiddelen		
Per 1 januari	5.391.338	6.069.552
Per 31 december	5.982.746	5.391.338
Mutatie geldmiddelen	591.408	-678.214

IV. Grondslagen bij de jaarrekening

Algemeen
Activiteiten
De Waddenvereniging stelt zich ten doel het Waddengebied te beschermen en te behouden voor generaties na ons. Zij doet dit via politieke lobby, beleidsbeïnvloeding, juridische acties en communicatie.

Schattingen
Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van de Waddenvereniging zich verschillende oordelen en doet schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De grondslagen zijn ten opzichte van vorig jaar niet gewijzigd. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld. De genoemde bedragen zijn in euro's tenzij anders aangegeven. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslag voor financiële instrumenten
Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als afgeleide financiële instrumenten (derivaten) verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost in de “Grondslagen voor de waardering van activa en passiva”. De Waddenvereniging maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva
Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Materiële vaste activa
Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar betreffende paragraaf. Indien belangrijke bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn en verschillen in gebruiksduur of verwachte gebruikspatroom, worden deze afzonderlijk afgeschreven. Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Bijzondere waardeverminderingen
De vereniging beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. Voor materiële en immateriële activa wordt alleen rekening gehouden met een waardevermindering, indien deze naar verwachting duurzaam is. Een bijzonder-waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Voorraden
De voorraden kantoorartikelen en merchandise worden gewaardeerd tegen kostprijs onder toepassing van de FIFO-methode (‘first in, first out’) of lagere opbrengstwaarde.

Vorderingen
Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, inclusief transactiekosten, van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen
Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden, wissels, cheques en deposito’s met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen
De Waddenvereniging kent een continuïteitsreserve, algemene reserve en een aantal bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. De continuïteitsreserve is door het bestuur vastgesteld op minimaal 1x de (vaste) organisatiekosten. Deze reserve geeft de vereniging bij grote tegenslagen de tijd zich op zorgvuldige wijze aan te passen aan de dan ontstane situatie. Vanuit de algemene reserve kan de vereniging op basis van de strategische doelstellingen van de vereniging de bestemming bepalen en een bestemmingsreserve vormen. De bestemmingsreserves zoals gepresenteerd in de jaarrekening hebben een specifiek doel die gerelateerd is aan de doelstellingen van de vereniging. Bestemmingsfondsen worden gevormd uit gelden die van derden zijn ontvangen en zijn geoormerkt voor een bepaald doel. Dit is in de toelichting op de post nader toegelicht.

Kortlopende schulden
Kortlopende schulden, betreffen schulden die binnen 12 maanden na balansdatum kunnen worden opgeëist en worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat
Baten uit nalatenschappen
Baten uit nalatenschappen worden verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling of de rekening en verantwoording is ontvangen. Een eventueel hieraan voorafgaand ontvangen onbetwist voorschot wordt verwerkt in het verslagjaar waarin dit is ontvangen.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten worden als afzonderlijke post in de staat van baten en lasten verantwoord. De brutowinst is de netto-omzet verminderd met de kostprijs van de verkochte artikelen. .

Lasten

De lasten worden bij de kostentoerekening onderverdeeld in drie categorieën van activiteiten (bestemmingen):

- 1. besteed aan de doelstellingen (onderverdeeld in clusters)
- 2. wervingskosten
- 3.kosten beheer en administratie

In de eerste plaats worden voor zover mogelijk de directe kosten toegerekend aan één van deze categorieën. De lasten die niet rechtstreeks kunnen worden toegerekend (kosten personeel, huisvesting, kantoor, algemeen en afschrijvingen) worden toebedeeld op basis van de daadwerkelijk bestede uren van het personeel aan de activiteiten, zoals blijkt uit de urenregistratie van medewerkers.

Pensioenlasten

De Waddenvereniging heeft een pensioenregeling voor haar personeel waarop de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing zijn en waarbij de contractuele basispremie aan het pensioenfonds wordt betaald. Het pensioenfonds betreft Nationale Nederlanden. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien tot een terugbetaling of tot een vermindering van toekomstige betalingen leidt. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- deelname aan de pensioenregeling is verplicht voor alle medewerkers;
- de Waddenvereniging heeft bij een onverhoopt dekkingstekort van het pensioenfonds geen verplichting tot aanvullende stortingen, anders dan via hogere toekomstige premies;

- er is sprake van een middelloonregeling;
- de regeling bevat een ouderdoms-, partner- en wezenpensioen;
- de pensioengerechtigde leeftijd is 68 jaar;
- het pensioengevend jaarsalaris is per 1 januari 2024 maximaal €137.800 te verminderen met de franchise per 1 januari 2024 van € 18.798;
- het opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,513%, het partnerpensioen is 0,35% en het wezenpensioen is 0,07% van de pensioengrondslag per pensioenjaar;
- de individuele werknemer betaalt een eigen bijdrage van 7% voor de pensioenregeling.

De Waddenvereniging heeft tevens een ANW-pensioenregeling voor haar personeel waarbij de contractuele basispremie aan de verzekeringsmaatschappij wordt betaald. De verzekeringsmaatschappij betreft De Goudse Verzekeringen. De belangrijkste kenmerken van de ANW-pensioenregeling zijn:

- deelname aan de ANW-pensioenregeling is vrijwillig voor alle medewerkers met een partner;
- het verzekerd bedrag is € 10.000;
- de individuele werknemer betaalt een eigen bijdrage van 100% voor de ANW pensioenregeling

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

V. Toelichting op de balans per 31 december 2024

Activa

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA VOOR DE BEDRIJFSVOERING

Software	2024	2023
Waarde op 1 januari	38.840	10.358
Investeringen	-	30.897
Afschrijvingen	4.126	2.415
Waarde op 31 december	34.714	38.840
Specificatie		
Afschrijvingen in procenten	33%	33%
Aanschafwaarde	158.191	158.191
Cumulatieve afschrijving	123.476	119.350

MATERIËLE VASTE ACTIVA VOOR DE BEDRIJFSVOERING

Bedrijfsgebouwen en -terreinen	2024	2023
Waarde op 1 januari	584.164	622.343
Investeringen	17.621	-
Desinvesteringen	-	-
Afschrijvingen	38.190	38.179
Waarde op 31 december	563.595	584.164
Specificatie		
Afschrijvingen in procenten	0-10%	0-10%
Aanschafwaarde	687.627	670.005
Cumulatieve afschrijving	124.032	85.842

Andere vaste bedrijfsmiddelen	2024	2023
Waarde op 1 januari	33.597	60.922
Investeringen	9.752	-
Afschrijvingen	12.212	27.325
Waarde op 31 december	31.137	33.597
Specificatie		
Afschrijvingen in procenten	0-33%	0-33%
Aanschafwaarde	195.195	185.441
Cumulatieve afschrijving	164.058	151.844

Totaal materiële vaste activa	2024	2023
Waarde op 1 januari	617.761	683.265
Investeringen	27.373	-
Desinvesteringen	-	-
Afschrijvingen	50.402	65.505
Waarde op 31 december	594.732	617.761

Specificatie		
Afschrijvingen in procenten	0-33%	0-33%
Aanschafwaarde	882.822	855.447
Cumulatieve afschrijving	288.090	237.686

De materiële vaste activa zijn benodigd voor de bedrijfsvoering van de Waddenvereniging en dragen daarbij indirect bij aan de doelstellingen van de vereniging.

VOORRADEN

	31 december 2024	31 december 2023
Voorraad benodigd voor de bedrijfsvoering		
Voorraad kantoorartikelen (geschat)	2.000	2.000
Voorraad benodigd voor de doelstelling		
Voorraad merchandise	13.604	19.410
TOTAAL	15.604	21.410

De voorraden zijn gewaardeerd tegen de inkoopwaarde. Onder de getelde voorraad is € 9.660 voorraad welkomstcadeaus (2023: € 11.905). Sinds eind 2021 is geen voorziening op de voorraden meer nodig.

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31 december 2024	31 december 2023
Te ontvangen bijdrage Nationale Postcode Loterij	600.000	500.000
Te ontvangen subsidies	633.105	406.196
Te ontvangen uitkeringen uit nalatenschappen	44.281	0
Debiteuren	98.603	6.880
Nog te declararen Swimway	95.099	135.099
Overige vorderingen en vooruitbetaalde bedragen	61.637	64.467
TOTAAL	1.532.726	1.112.643

Onder de overige vorderingen en vooruitbetaalde bedragen zijn € 49.000 nog te ontvangen bedragen opgenomen (o.a. overlopende posten Mollie december en nog te ontvangen rente.)

LIQUIDE MIDDELEN

	31 december 2024	31 december 2023
Tegoeden bij banken	5.982.265	5.390.757
Contanten	481	581
TOTAAL	5.982.746	5.391.338

De tegoeden staan op direct opvraagbare (spaar)rekeningen, er is geen opnamebeperking. Deze gelden worden aangewend in het kader van de doelstellingen, zoals ook is opgenomen in de begroting.

PASSIVA

	Bestemmingsreserve				Algemene reserve	Continuïteits-reserves	TOTAAL
	Giftvraag vogels	Vervolg ECHT campagne	Wadden in Beeld	Customer journey			
Stand per 31 december 2023	16.565	330.033	50.506	70.011	1.422.967	1.500.000	3.390.080
<i>Mutaties resultaat-bestemming</i>							
Toevoeging/afname na bestuursbesluit							
Toevoeging/afname via resultaat-bestemming	-	-19.038	-49.290	-50.299	1.050.954		932.327
Stand per 31 december 2024	16.565	310.995	1.216	19.712	2.473.921	1.500.000	4.322.407

De bestemming van het resultaat geschiedt conform het besluit van het bestuur.

Voorgesteld wordt, na de onttrekking of toevoeging aan de bestemmingsfondsen en de bestemmingsreserves, het resterende saldo toe te voegen aan de algemene reserve. Dit voorstel voor resultaatbestemming is al in deze jaarrekening verwerkt. Het resultaat 2024 is voor wat betreft specifieke bestedingen over 2024 ten laste van de betreffende bestemmingsreserves gebracht. Het per saldo resterende bedrag van € 1.051.000 komt als sluitpost ten gunste van de algemene reserve.

De continuïteitsreserve is bedoeld als buffer voor het opvangen van risico's en tegenvallers en moet in uitzonderlijke situaties een doorstart of zorgvuldige afbouw mogelijk maken. De continuïteitsreserve komt met € 1.500.000 op circa een keer de jaarlijkse vaste organisatiekosten en is in 2024 opnieuw beoordeeld en toereikend bevonden.

De gelden opgenomen in de bestemmingsreserves worden aangewend in het kader van de doelstellingen, zoals ook is opgenomen in de begroting.

Vanuit de algemene reserve kan de vereniging op basis van de strategische doelstellingen van de vereniging de bestemming bepalen en een bestemmingsreserve vormen.

BESTEMMINGSFONDSEN

	CleanUpXL	Nieuwe Afsluitdijk/ Vismigratie rivier	De Laatste Kilometer/ Vismigratie rivier	TOTAAL
Stand per 31 december 2023	1.324.727	741.158	1.167.938	3.233.822
Bij: baten van andere organisaties zonder winststreven	-	-	50.000	50.000
Af: bestedingen	-201.449	-	-61.342	-262.791
Stand per 31 december 2024	1.123.278	741.158	1.156.596	3.021.031

De bestemmingsfondsen zijn gevormd vanuit gelden die van derden ontvangen zijn en zullen specifiek aan de genoemde doelen besteed worden.

In 2021 heeft de Waddenvereniging € 1.922.000 van de Nationale Postcode Loterij ontvangen voor Clean Up XL. Dit betreft een samenwerkingsverband met Stichting de Noordzee en de Natuur en Milieufederaties waarbij de Waddenvereniging aangewezen is als penvoerder. In 2023 is een extra bijdrage van € 70.000 ontvangen van een derde partij. Per 31/12/2024 is nog € 1.123.000 te besteden. Ten aanzien van het bestemmingsfonds Clean Up XL kan nog opgemerkt worden dat de uitgaven in werkelijkheid een veel lager tempo volgen dan begroot, dit heeft met name te maken met weersomstandigheden. Deze blijken ervoor te zorgen dat er veel minder vaak uitgevaren kan worden dan begroot was.

In 2013 ontving de Waddenvereniging € 2.070.000 van de Nationale Postcode Loterij voor het realiseren van een Vismigratierivier door de Afsluitdijk. Hiermee wordt deze barrière beter passeerbaar voor trekvis als de aal en de spiering. Deze bijdrage is uit de extra trekking van de Nationale Postcode Loterij van 2012 gedoneerd. De uitgaven in het kader van dit project zullen in de periode 2013 tot en met 2027 geschieden ten laste van dit bestemmingsfonds.

In 2018 ontving de Waddenvereniging € 5.114.000 van de Nationale Postcode Loterij voor het realiseren van de ‘laatste kilometer’ van de Vismigratierivier door de Afsluitdijk. Hiermee kan de Vismigratierivier de gewenste lengte van 4 kilometer krijgen zodat de stroomsnelheden

beperkt blijven en ook de minder krachtige zwemmende vissoorten de Afsluitdijk kunnen passeren. Deze bijdrage is uit de extra trekking van de Nationale Postcode Loterij van 2017 gedoneerd. De uitgaven in het kader van dit project zullen in de periode 2019 tot en met 2027 geschieden ten laste van dit bestemmingsfonds.

KORTLOPENDE SCHULDEN

	31 december 2024	31 december 2023
Vooruitontvangen nalatenschappen	166.316	129.044
Vooruitontvangen subsidies	207.614	-
Crediteuren	107.158	127.734
Vakantiedagen en vakantiegeld	127.095	110.140
Af te dragen loonbelasting en sociale premies	36.140	38.066
Nog te betalen nettolonen	4.648	58.937
Nog te betalen omzetbelasting	3.391	-
Nog te betalen kosten Coalitie Wadden Natuurlijk	91.826	2.685
Diverse schulden	72.895	91.481
TOTAAL	817.082	558.087

Niet in de balans opgenomen activa, rechten en verplichtingen

Rechten

Baten uit nalatenschappen worden verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling of de rekening en verantwoording is ontvangen. Een eventueel hieraan voorafgaand ontvangen onbetwist voorschot wordt verwerkt in het verslagjaar waarin dit is ontvangen.

Het kan voorkomen dat de Waddenvereniging in enig verslagjaar nalatenschappen heeft aanvaard waarvan nog geen akte van verdeling of de rekening en verantwoording, danwel een onbetwist voorschot is ontvangen. Deze baten zijn dan niet verwerkt in de jaarrekening over het betreffende verslagjaar. Hierbij kan het gaan om materiële bedragen.

VI. Toelichting op de staat van baten en lasten 2024

Algemeen

In 2024 sluit de staat van baten en lasten met een positief saldo van € 720.000. Begroot was een negatief saldo van € 1.225.000.

De totale baten vallen € 1.204.000 hoger uit dan begroot, met name door € 863.000 hogere baten uit nalatenschappen. Daarnaast zijn de totale kosten € 740.000 lager dan begroot. Er is € 525.000 minder besteed aan de doelstellingen en € 215.000 minder aan wervingskosten en kosten voor beheer en administratie.

Baten

Baten van particulieren

Er is in totaal € 2.553.000 ontvangen aan baten van particulieren, waarvan € 1.292.000 aan contributies en donaties (€ 142.000 hoger dan begroot) en € 1.261.000 aan nalatenschappen (€ 863.000 hoger dan begroot).

Baten van loterijorganisaties

De niet-geoormerkte bijdrage van de Nationale Postcode Loterij voor 2024 is vastgesteld op € 600.000. Dit bedrag is € 100.000 hoger dan begroot. Deze bate is structureel en gegarandeerd t/m 2026.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Dit betreft allereerst een incidentele bate van € 50.000 van de stichting Jamiti die ten goede komt aan het bestemmingsfonds Vismigratierivier. De tweede bate betreft een bijdrage van € 41.000 voor het project Keep it in the Ground. Verder is in totaal € 43.000 ontvangen voor de inleen van een medewerker (€ 27.000 van het CWN en € 16.000 van de Provincie Groningen).

Baten van subsidies van overheden

Dit betreft opbrengsten van het Waddenfonds voor in totaal € 310.000; circa € 9.000 lager dan begroot. De subsidieopbrengsten worden genomen naar rato van de voortgang van de werkzaamheden van de subsidiabele projecten. Deze zogenaamde dekking wordt per jaar bepaald aan de hand van de voortgangsinformatie uit de betreffende projectadministraties.

Baten als tegenprestatie voor levering van producten

De baten als tegenprestatie voor levering van producten is het saldo van de verkoop minus de inkoop van de merchandise. De bruto opbrengst van 2024 bedraagt € 17.000; dit is € 7.000 hoger dan begroot.

Overige baten

De overige baten (o.a. excursies, trainingen en workshops) bedragen per saldo € 107.000; dit is € 17.000 hoger dan begroot.

Lasten Besteed aan doelstellingen

Ten opzichte van de begroting 2024 zijn de totale bestedingen aan doelstellingen € 525.000 lager. In totaal is er € 2.301.000 besteed (begroot: € 2.826.000), waarvan € 1.343.000 aan de doelstelling Natuur & Landschap (begroot: € 1.881.000) en € 958.000 aan de doelstelling Liefde voor het Wad (begroot: € 945.000). De lagere doelbesteding is het gevolg van vacatures en lagere kosten ten laste van het bestemmingsfonds Clean UP XL en de bestemmingsreserve Vervolg ECHT Campagne.

Wervingskosten

De wervingskosten bedragen € 334.000 en zijn daarmee € 215.000 lager dan begroot. Dit komt met name door € 47.000 lagere kosten van uitbesteed werk (inclusief Customer Journey) en een lagere urenbesteding.

Kosten van beheer en administratie

De kosten voor beheer en administratie bedragen € 368.000, nagenoeg gelijk aan de begroting. Procentueel zijn de kosten voor beheer en administratie 12,0% van de totale lasten. Begroot was 10%, maar omdat de totale lasten aanzienlijk lager zijn dan begroot is het aandeel van de kosten voor beheer en administratie hoger.

Saldo financiële baten en lasten

Er zijn € 17.841 rentebaten over banktegoeden ontvangen en € 16.071 betaald over banktegoeden. De liquiditeiten staan op vrij opneembare spaarrekeningen. De financiële baten en lasten bestaan alleen uit rentebaten en -lasten.

SPECIFICATIE EN VERDELING KOSTEN NAAR BESTEMMING

Bestemming	Werkelijk 2024			
	Doelstelling	Baten- en fondsenwerving	Beheer en administratie	Totaal
	Natuur en Landschap	Wervingskosten	Kosten beheer en administratie	
Uitbesteed werk (OOP)	335.760	91.409	148.737	1.015.550
Personeelskosten	818.293	172.368	155.415	1.528.090
Huisvestingskosten	14.772	5.512	4.970	35.929
Kantoor- en algemene kosten	151.723	56.616	51.048	369.035
Afschrijvingen	22.419	8.366	7.543	54.529
TOTAAL	1.342.967	334.270	367.712	3.003.133
In procenten	45%	11%	12%	100,0%

PERSONEELSKOSTEN

De kosten zijn als volgt onder te verdelen:

	2024	2023
Brutolonen	1.096.673	1.105.121
Werkgeversdeel sociale lasten	180.586	219.876
Pensioenkosten	112.706	127.889
Overige personeelskosten	138.125	83.458
TOTAAL	1.528.090	1.536.345

Aan het einde van het jaar zijn er 24 medewerkers in dienst (2023: 23). Gemiddeld voor 2024 in full-time equivalenten: 16,1 fte (2023: 17,4).

Beloning bestuur

Bestuursleden verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd en hebben recht op een reiskostenvergoeding en vergoeding voor kosten van telefoon en dergelijke.

In 2024 is er € 1.839 aan kostenvergoedingen betaald. Er zijn geen voorschotten, leningen of garanties verstrekt aan bestuursleden.

	2024	2023	2023	2023
Naam	W. v.d. Heij	W. v.d. Heij	C. Wijshake	L. Jacobi
Functie	Interim directeur	Interim directeur	Directeur	Directeur
Dienstverband				
Dienstverband	Onbepaalde tijd	Onbepaalde tijd	Bepaalde tijd	Onbepaalde tijd
Uren	40 uur per week	40 uur per week	40 uur per week	32 uur per week
Parttime percentage	100%	100%	100%	80%
Periode	01-01 t/m 31-12	01-09 t/m 31-12	01-01 t/m 31-12	01-01 t/m 31-01

BEZOLDIGING DIRECTIE

	2024 W. v.d. Heij	2023 W. v.d. Heij	2023 C. Wijshake	2023 L. Jacobi
Jaarinkomen				
Bruto loon/salaris	90.597	28.791	94.498	6.142
Vakantiegeld	6.793	2.649	7.560	565
Eindejaarsuitkering, 13e / 14e maand	-	-	-	-
Variabel inkomen	-	-	-	-
TOTAAL	97.390	31.440	102.058	6.707
SV lasten (wg deel)	12.306	3.792	14.724	373
Belastbare vergoeding/ bijtellings			-	-
Pensioenlasten (wg deel)	9.650	2.518	14.720	1.247
Overige beloningen op termijn	-	-	-	-
Uitkeringen beëindiging dienstverband	-	-	-	-
TOTAAL BEZOLDIGING	119.346	37.750	131.501	8.327

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt het bestuur de Adviesregeling Beloning Directeuren van Goede Doelen van VFI en de Code Wijffels (zie www.vfi.nl). Het bruto jaarinkomen van de directie blijft binnen het geldende maximum. Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar het hoofdstuk Governance in dit jaarverslag. Aan de directieleden zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

RESULTAATBESTEMMING

De bestemming van het resultaat geschiedt conform het besluit van het bestuur. Voorgesteld wordt het resultaat te onttrekken aan de bestemmingsreserves, bestemmingsfondsen en aan de algemene reserve, zoals weergegeven op pagina 8. Dit voorstel is al in deze jaarrekening verwerkt.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee te gemeente Harlingen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee per 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

- Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.
- Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de ledenraad voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De ledenraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vereniging.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico’s dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico’s bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Tynaarlo, 22 mei 2025

Afier Auditors B.V.
 drs. J.H. Kreuze RA/RE

ONDERTEKENING

Dit jaarverslag en de jaarrekening zijn per 8 april 2025 opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee. Aansluitend zijn deze, na goedkeuring door de ledenraad op 17 mei 2025, op 22 mei 2025 door het bestuur conform de statuten geautoriseerd.

Johan van de Gronden, voorzitter	
Jelle ter Laak, penningmeester	
Mark van Kruining, lid	
Barbara Hoogland, lid	
Saskia Hamminga - Roest, lid	
Marjet Heins, lid	

COLOFON

De Waddenvereniging presenteert het jaarverslag 2024 online.
Een pdf-versie van het jaarverslag is te downloaden via www.waddenvereniging.nl/jaarverslag.
De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is opgenomen in de PDF-versie van het verslag.

Wilt u reageren op het jaarverslag van de Waddenvereniging, dan kan dat via info@waddenvereniging.nl.

Redactie

Tessa van Bussel
Marjolein te Winkel
Renske de Boer
Baukje Venema

Fotoverantwoording

Foto's door Renske de Boer, Henk Postma, Mijke Bos, Renate de Backere, Marcel van Kammen en Dorene Joseph.

Beeld uit dit jaarverslag mag alleen worden gebruikt met toestemming van de fotograaf.

